

శ్రీ బుద్ధి కళ్యాణము

(శ్రీ కొవ్వొత్తి కర్త) రామరాజగారు.



1941

[స్వస్వామ్యసంకలితము]

విషయ సూచిక

1 చూర్మ్యుడు	20 వనీకములోని చూర్మ్యుడు
2 భూమి	ముగిసిన చూర్మ్యుడు
3 చంద్రుడు	21 ఆంధ్రము, చూర్మ్యుడు
4 పగలు, రాత్రి	22 చూర్మ్యుడు
5 నక్షత్రములు, గ్రహములు	23 ప్రశస్తిము
6 పక్షములు	24 విశ్వము
7 చంద్రుడు, మాసములు	25 చూర్మ్యుడు
8 ఋతువులు	26 చూర్మ్యుడు
9 అయనములు,	27 సిద్ధిము
సంవత్సరము	28 చూర్మ్యుడు
10 హిందవ ప్రభుత్వము	29 చూర్మ్యుడు
11 పంచాంగములు	30 చూర్మ్యుడు
12 మేఘములు-వర్షము	31 చూర్మ్యుడు
13 నదులు	32 చూర్మ్యుడు
14 సూర్యులు	33 చూర్మ్యుడు
15 గింజలు	34 చూర్మ్యుడు
16 గింజ మొలకెత్తుట	35 చూర్మ్యుడు
17 సింహము	36 చూర్మ్యుడు
18 నాటీలు	37 చూర్మ్యుడు
19 కప్ప	

శ్రీ సీతారామచంద్ర గురజాడ

పల్కా ౨.

విర్వాహము - శ్రీ పోతన్న చెల్లెలు

౧

‘మానవజన్మ అంటూ యెత్తిన తరువాత, మేం చీకట్లో ఉన్నామూ నీచమూ, అనేవాటిని కొంచెం తెలుసుకోవాలి—అవిలేక పోయిన తరువాత, యిహ ఆమనిషి పశువుతో సమానం. నేనే మయినా గట్టిగా చెప్పానంటే, అదిగోనమ్మా, నవతిత్తల్లి అరణ్యం పెట్టింది. అని అమ్మలక్కలందరూ ఆడిపోసుకుంటారు. నాకెందుకులేని పోని గొడవ! మీకోడుక్కు మీరు చెప్పకొంటే చెప్పకొండి లేకపోతే మానుకొండి—’

అంటూ భర్తదగ్గర ఉపోద్ఘాతం ప్రారంభించింది సుందరమ్మ.

‘ఎన్నిసార్లు చెప్పినా, వాడు పెడచెవిని పెడుతున్నాడు. నేనేం చేసేదీ?’

‘ఇన్నికబుర్లు చెబుతారు. కొడుకును వాళ్ళయింటికి వెళ్ళడం మానిపించలేకపోయారు. ఇంకెందుకూ!’

‘వాడు నోటిమాటలతో వినడంలేదు—యిహచెయ్యి చేస్తానోవాలంటే—’

‘వాళ్ళు మనకులంగాదు మనబంధువులుగాదు. ఎవ్వడో యొక్కడో కలిసి చదువుకొన్నారెందరూను. అంతేనా సంబంధం!’

‘అవును అంతకంటే యింకేముంది?’

‘అటువంటప్పుడు మనమాటంటే యింతలక్ష్యం లేకుండా ఎక్కడో ఆ అంతరబాంతర స్నేహితురాన్ని పట్టుకొని ప్రాకులాడడం యెందుకంటే మీరు కన్నతండ్రిఅవును. నేను ఎంతకాని నవతిత్తల సయినా, తల్లినేనా!’

‘అయ్యో! ఎందుకుగానూ! తల్లితరవాత తల్లి అంతటిదానా!’

‘అటువంటప్పుడు మనకంటే అతనికా వరహాలమ్మ యె

నేమిటి!’

‘యెక్కువని నేనన్నానా!’

‘అనకపోతే కొడుకు చేసికట్టల్లా పూసుకొంటున్నారు. అంత కంటే యింకేం కావాలి?’

‘నేను ఊరుకొంటున్నానా!’

‘ఊరకోకపోతే అతనా విధంగా తిరగనే తిరగడు.’

‘వాడ్ని నేనెన్నిసార్లు చీవాట్లుపెట్టానో నీకేం తెలుసు?’

‘పెట్టారు పెట్టకేం?’

‘ఎందుకూ? ఈసరిచూడు, నీయెదుటనే ముఖం వాచేటట్లు చీవాట్లు వేస్తాను.’

‘అతన్ని చీవాట్లువేస్తే నాకడుపు నిండుతుందా యేమిటి!’

‘అదిగో, అలాఅంటే, మళ్ళియిలా అంటున్నావు?’

‘నాకేం గావాలండీ! నేనేం చెప్పినా మీకంటూబ గౌరవానికి, గౌరవానికి చెబుతానంతే. మంచి వయసులో వున్నాడు యింకా శ్రీచేరంటాలు కావలసి వున్నాయి ఈవయసులో అతనింత జలాటగా తిరగడం మంచిపనికాదని చెబుతున్నాను.’

‘అవును—’

‘అవరహాలమ్మ తండ్రి నెరుగుదురా!’

‘సరి సరి—అనరయ్యను నేనెక్క పోవడమేమిటి?’

‘అతనేంపని చేస్తాడు?’

‘ఇదివరకు కొద్దులో యేదోపని చేసేవాడు. భూమిలూ క్షులూకూడా వుంటూ వుండేవి. ప్రస్తుతం అతనిని బొత్తుగా లేని జారం. తెలిసివున్న వాళ్ళనుబేడా, సావలా అడిగి కాలక్షేపం వ్రాపుంటాడు. మనశేమాత్రమూ బాకీకూడా వున్నాడు’

‘చూకోరా! అటువంటి గౌరవనీయుడితో మనవాడికి సహజంగా వుండే వాళ్ళయింటికి వస్తూపోతూ వుండడమూను ఈవరస వుంటుందా!’

‘బాగుందని యెవరంటున్నారు.’

‘మనవాడు తరుచు వాళ్ళయింటికి వెళ్ళి వస్తూవుండడమును చూచిన లోకు లేమనకొంటారు?’

‘పడుచు పిల్లయింట్లో వున్నప్పుడు ఏమయినా అనుకొంటారు.’

‘అయింట్లో ఆతండ్రి కూతురూ తప్ప యింకెవరూ వున్నట్లు కనపడరు.’

‘అవును యింకెవరూలేరు.’

‘మీరుమాత్రం యీవిషయమును కొంచెం దూరంగా ఆలోచించి, కొడుక్కు తగిన విధంగా బుద్ధిచెప్పకొండి లేకపోయినట్లయితే, యిందుమూలంగా ముందుముందు చాలా చిక్కులు తటస్థిస్తవి.’

‘అజేనేనూ చూస్తున్నాను. రెండుకొట్టి చెబుదామంటే, చిన్నవాడుకాదు—చిత్తక వాడూకాదు. మెట్రిక్యులేషనుచదువుతున్నాడు వివాహమయితే, యీపాటికి యిద్దరబిడ్డల తండ్రి కావలసింది. పోనీ ఏదయినా సంబంధమును చూచి ముడిపెట్టేదామూలంటే, బి. ఎ, ప్యాసయ్యే వరకూ పెళ్లై చేసుకోనంటాడు.’

‘ఆవిషయం నేనూ వొప్పుకుంటాను. వివాహమయిందీ అంటే, యిక చదువు నున్న.’

‘అందుకనే గదూ, ఎన్ని సంబంధాలు వచ్చినప్పటికీ యిప్పుడు కాదని పంపేస్తున్నాను—’

‘వృద్ధిలోకి రావలసివకురాదు. ఈసమయంలో గణక మీరు జాగ్రత్త వహించక పోయినట్లయితే చెడిపోతాడు.’

‘అవు సవును—’

అని రామన్న పంతులు రెంవభార్యలయిన సుందరమ్మతో మాటలాడుతూవున్న సమయంలో చలం అక్కడకొచ్చి—

‘ఏమండినాన్నగారూ! ఎక్కడి కయినా వెళ్ళవలసిన పనుందా!’ అని అడిగాడు.

‘ఏం! ఎందుకూ!’

అని తండ్రితీక్షణంగా అడిగేటప్పటికి చలం తెల్లబోయినాడు.

‘అబ్బే! యేమీలేదండీ! పికారుకు వెళుతున్నాను. చెయ్య వలసిన యింటిపని యేమయినావుంటే చేసి వెడదామని, అడుగు తున్నాను—’

‘నువ్వుచెయ్యకపోతే యింటిపనులేమీ అడ్డిరోవుగాని, మేము చెప్పేమాట కాస్తంత వినడ మేమయినా వుందా? లేదా?’

‘అదేం! అలా అంటున్నారు!’

‘అనరయ్య యింటికి వెళ్ళడం మానమని యెన్నివిధాలచెప్పినా వినకుండా వున్నావు. కోపమొచ్చిందంటే నేను మనిషినిగానుసుమీ!’

చలం అన్నడై పూరుకన్నాడు. నుండరమ్మ అతని ముఖం లోకి పరీక్షించి చూస్తూంది.

‘ఏం! నేను చెప్పేమాటలు తలకెక్కడంలేదాయేమిటి?’

‘అనవసరంగా అలా కోప్పడతారెందుకండీ!’

‘అనవసరంగా కోప్పడుతున్నా!’

‘వాళ్ళయింటికి వెళ్ళినంతమాత్రాన తప్పేముందండీ! వరహా లమ్మ మొన్నటిచాకా నాతోచదువుకొన్నట్లు, అందువల్ల నావాసం కోసం అప్పుడప్పుడు వెళుతున్నాను.’

‘సీసావాసానికి ఆముప్పిముండ తప్ప యింకెవరూ కనపించ లేదా?’

‘అలా తిట్టకండి నాన్నగారూ! తప్ప!’

‘ఛీ! నోరుముయ్య నాకనీతులునేర్పడానికి నువ్వెంతవాడివిరా! అలాంటావంటే వళ్ళురాలగొడతానుచూడు—మంచిగా యెన్నివిధాల చెప్పినా వినకుండావున్నావు. మనిషివైపుట్టాక, తలిదండ్రులమాట వినకపోతే యెందుకయివా పనికొస్తావా! ముప్పైతుకుపోతావుచూస్తూ

‘అకారణమయిన మీకోపానికి అర్థంకనవడదు.

‘అటువంటి బుద్ధితక్కువమాటలాడొద్దనే చెబుతున్నాను.’

‘వరహాలమ్మ సరయ్య మనకు చేసిన ద్రోహమేమిటండీ?’

‘అసంజాయిషీ అంతా నీతోచెప్పకోవాలన్నమాట! వాళ్ళ యింటికి వెళ్లకుండావుంటే ప్రాణంపోతుందా? ఆమెతో స్నేహం చెయ్యకపోతే చచ్చిపోతావా!’

అని నరయ్య అంటూవుంటే—

‘అబ్బా! పొనిస్తురా! అటువంటి పెద్దమాటలెందుకూ?’

అని నుండరమ్మ అంది

పోనిస్తూ యిటువంటి కాచికొడుకులువుంటేమి లేక నేమి?’

‘గానానేవుంది’

‘బ్రాహ్మణ యింటున్నట్టి బ్రాహ్మణచంశంలో పెరిగి, ఆశూద్ర సాచానంయేమిటి? ఎదుకు చెబుతున్నారా అన్నజ్ఞానం వ్రాడాలి మనిషి!’

చలం యేమిమాటలాడలేదు. ఖన్నుడైతలను కిందికి దించేసుకున్నాడు

‘ఎందుకూ! యీసారి వీడాసరయ్యగారి యింటికి వెళ్ళినట్లుగా తెలిసిందంటే, ఈయింట్లో అన్నంపెట్టకు—అవతలకుపోమ్మను, తెలిసిందా?’

అని భార్యను పొచ్చరించి, రామన్నపంతులు పయిమీదకొడువావేసుకొని అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయాడు.

చలానికి తండ్రి ఆడినమాటలవల్ల కళ్ళనీళ్లు గిర్రునతిరిగాయి. మికారుకు వెళ్ళడమును విరమించుకొని, తిన్నగా తనగదిలోనివెళ్ళి పోయాడు

చలం యిటువంటి శాంతస్వభావుడు! తండ్రి యెన్నిమాటలన్నా కిక్కురు మనలేదు పాపం! వినయం ఇతనిపొందరానిది మనిషి

మెఱుగుపెట్టింది — తండ్రిని అనవసరంగా వ్రుగుగొల్ప చీవాట్లు వేయించాను — కాని అలాచేయించకతప్పదు.'

ఆని తనలో అనుకొన్న నుందరమ్మ, మెంటనే చలం వడుకొని వ్రున్న గదిలోకి వెళ్ళింది. అప్పటికతను తనమంచంమీద వడుకొని వెక్కిరి వెక్కిరి యెడుస్తున్నాడు. ఆవిషయమును గమనించిన నుందరమ్మ తెల్లబోయి. ఖంగారుతో అతని మంచంమీద కూర్చుని,

'చలం! చలం! అయ్యో! యెడుస్తున్నావా? మగవాళ్ళిటువంటి పని చెయ్యవచ్చునా?'

ఆని ఆమె పలికిన ఓదార్పువచనాలు మరింత దుఃఖమును కలిగించాయి. చంటిపిల్లవాడిలాగున అతడు తిరిగి వెక్కిరి వెక్కిరి యేడవడం మొదలుపెట్టాడు. ఆమె అనితలను తన తొడలమీద పెట్టుకొని, పలుట చంగునో అతనికళ్ళ నీళ్లు తుడుస్తూ —

'ఇదిగో! చలం! వ్రాగుకోవ్రా! నానూటవి వ్రా! ఒక్క — నున్న లాయెడుస్తూవుంటే నేను చూడలేను. కోమలమయిన నీముఖం యెలా వాడిపోయిందో చూచుకో! అయ్యో! ప్రేమను గుమ్మరించే నీకళ్ళలోని కాంతి అంతరించిపోతూవుంది —'

ఆని ఆమె అనేకవిచారల ఓదారుస్తూందిగాని, అతని కామాటలవల్ల శాంతికలగడంలేదు సరిగదా, ఆమె తొడలపై తన శిరమును డించడంకూడా అతనికి దుష్టుటమయింది. మెంటనే ఆతావునుంచి తన తలను తీసుకొని, అటువయిపు తిరిగి వడుకున్నాడు.

'తొడమీదనుంచి తల నలాతీనేనుకొంటావు — నేను చేసిన మహాపాపమేమిటి చలం! ఇదిగో ఒక్కసారి నావయిపు ముఖం త్రివ్వ — నేను మంచిమాట చెబుతాను —'

ఆని ఆమె బలవంతాన అతని ముఖాన్ని తనవయిపుత్రివ్వకొంది. అతడు తనదుఃఖాన్ని తనలోనే దీగమింగి, కళ్ళ నీళ్లుతుడుచుకొని, కవచితల్లి చుఖంలోకి ఆకతోచూచాడు.

‘మీనాన్నగారన్న మాటలకేనా యంతదుఃఖ మొగ్గిందీ?’
అతడు మాటలాడలేదు

‘వారిచాదస్తం నీకు తెలియదాదేమిటి’ వృద్ధాప్యం యెక్కువ
యినకొద్దీ చాదస్తం యెక్కువవుతూవుంటుంది నిన్నన్నమాటేమిటి?
ఒక్కొక్కప్పుడు నన్ను కూడా యెలా ట్టిపోస్తుంటారో నవ్వుచూడడం
లేదూ?’

‘సన్నెదుకు తిట్టిపోస్తారా! నువ్వంటే వారికి చాలాయిష్టు’

‘చిట్టివాడా! నువ్వంటేమాత్రం యిష్టంలేదూ! చాదస్తంకొద్దీ
ఒక్కొక్కప్పుడలా ఆగ్రహపడుతూ వుంటారుగాని, కడువల్లగాదూ
అయిష్టం వల్లనూగాదు ముఖానికి స్పీరానుకొని పొడరద్దుకున్నా
నని మొన్నటికి మొన్న కొట్టడానికి సిద్ధమయినారు నన్ను చూడలేదు
పట్టుమనిచూసే యివ్వైయెళ్ళయినా నిండిలేదు దుమ్మువ్వం గుటు
వంటి వృద్ధులైన కట్టుకొన్నానని, నా ఆందము—రాకెటూ యెక్క
డికి పోతాయిచెప్పి!’

అని అంటూవున్న సుందరిమ్మ ముఖంలోకి చ 10 తీక్షణంగా
చూశాడు. ఆమెనోటంట అటువంటి మాటలువివదాని కతనికదే
మొదటిసారి. ఆమె తిరిగి చెప్పడం మొదలుపెట్టింది—

‘డబ్బుందిగదా అని, మావాళ్ళు నాకీ రెండోపెళ్ళి ముసిలి
వరుణికట్టిపెట్టి, నాగొంతుకొక్కారు. తాము అర్హమైయెళ్ళముసిలి
తనంతోవున్నారగుదా అని అందరనూ తమలాగవుండమంటేయెలా
వీలవుతుంది?’

‘పోనీలే విన్నీ! యేదో అయింది. పెళ్ళి నీపనిచూసుకో—
అని ఆమెనక్కడనుంచి వెళ్ళగొట్టే నేపుద్దేశంతో అన్నాడు
చలం కాని, ఆమె వెళ్లేదు.

‘షికారుకు వెళ్ళవూ!’

‘వెళ్లను—’

‘లేచి ముఖమయినా కడుక్కో కాఫీకాచి యిస్తాను. తాగుదువుగాని. కళ్లుయెలాఎర్రబడ్డాయో చూసుకో.’

అంటూ ఆమె అతన్ని తిరిగి దగ్గరగా తీసుకొబోగా చలం ఆమెకంటువంటి అవకాశము నీయకుండా మంచంమీదినుంచి దిగి, అవశలకు వెళ్ళిపోయినాడు.

నుండరమ్మ ఒక వేడినిట్టార్పును విడిచి అతడు పడుకొనిలేచిన మంచంమీద కూలబడింది. ఆమెహృదయంలో ఎందుకో చెప్పలేని ఆవేదన బయలు దేరింది.

2

‘దొడ్లోని ఒక బండిడునున్నదాకా తచ్చాచునాన్నా! అని, ముఖంనిండా ఆవరించిన చమటబిందువులతో తండ్రిదగ్గరకొచ్చి అంగి వరహాలమ్మ—

‘అయ్యయ్యో! నిన్ననవ్వరంగా యెంతకష్టపెట్టేస్తున్నానుతనీ! అని విషాదంతో అన్నాడు సరయ్య.

‘మనయింటికి మనం చేసుకోవడంకూడా కష్టమేనాయేమిటి నాన్నా!’

‘ఏంలాభం! మనం యితాకష్టపడి, స్వయంగా యిటుకలుచేసుకొని, నోడలుపెట్టుకొని, యిల్లుకట్టుకొంటే, ఏ అప్పులాభు వేసుకుపోతారో తెలియదు. ఇంతవరకూ యిది ఒక తాటాకుల పాకగాబట్టి, దీనిమీదికి ఏ అప్పులాడూరావడంలేదు.’

‘పోనీలేనాన్నా! మనకు పొస్త్రుంటేవుంటుంది. లేకపోతే బోతుంది. ఇందుకని, యితాటాకులపాకలో యెంతకాలమని అవ

స్తలు పడతాము? గాస్తగట్టిగా వర్షం కురిసిందంటే ఆశలేదుగదా! ఆ వర్షమంతా యింట్లోనేవుంటుంది.'

'అవునుమరి—ఆ మాటకూడా నిజమే?'

'కలవకోసుకున్నాం—పెంకులు సిద్ధంగావున్నాయి. ఇహకష్టపడి ఈ యిటికలుకూడా తయారుచేసుకొన్నామంటే, వచ్చే, వర్షాకాలానికి మనయిల్లే తయారయిపోతుంది.'

'సరేకానియ్య తీరా పొరంబించిన పనిపూర్తిచెయ్యకుండా మెలావుంటాము?'

'మరయితే, కాలవనుంచి నీళ్లుతెచ్చి ఆమట్టంతా తడిపెట్టి మన్నావా? యిదివరకిటిమట్టి, యీ మట్టికలుస్తే మనకు కావలసినన్ని యిటికిలవుతాయినాన్నా? యికమట్టి తవ్వవలసినపనిలేదు—కాలవకెళ్ళివస్తాను.'

'వెడుదుగానిలేతల్లీ! కొంచెంసేపుకూర్చుని, విశ్రాంతితిసుకో. కోడికూతలోలేచావు, ఇప్పటికి పన్నెండు గంటలయింది. ఇంతవరకూ సువ్వుచలిదన్నమయినా తినలేదుకదా?'

'తింటానునాన్నా! నీళ్లు తెచ్చాక తింటాను.'

'నామాట వినవమ్మా! పొద్దుతిరిగిపోయింది. శోషిస్తుంది. కాస్తేపుకూర్చుని—ముందుగా అన్నంతిను.'

అని తండ్రిగట్టిగా చెప్పినమాటకు వరహాలు కాదనలే! పోయింది.ముఖాసనిండిన చెమటబిందువులను పయిటచంగుతోతుండుచూకొని, తండ్రికి చేరువలోకూర్చుంది.

'నాలుగురోజులనుంచి చలంమన యిటికీరావడంలేదునాన్నా'

'వాళ్ళనాన్నగారొద్దన్నారేమో.'

'ఏం! ఎందుకొద్దంటారు?'

'మనం నిరుపేదలం—కావులం. వాడుశ్రీమంతులు—బ్రాహ్మ

బులు—అటువంటి గౌరవనీయులు మనతో నావ నుంచేస్తే. వాకి అగౌరవంకాదాతల్లీ?

‘మొన్నటిదాకా, అతనూ నేనూ కలిసి ఒక ఒళ్ళోనేగదా నన్నా, పిరావురంలో చదువుకొన్నాము—’

‘అయితే సరాతల్లీ! వాకికి మనకి యేవిషయంలోనూ పోలిక లేదు.’

‘చలం అటువంటి తారితమ్యాలను చూసే మనిషి కాదునన్నీ!’

‘అతను గాకపోతే, తలిదండ్రులు గాకుండా పోతారాఅమ్మా!’

‘మనం పిరావురంలో వుండేటప్పుడితను యెప్పుడూ మన యింటోనే వుండేవాడు. జ్ఞాపకంలేదూ! కద్దరమ్మా కలసి స్కూలుకు వెళ్ళేనాళ్ళం తిరిగి ఇద్దరమ్మా కలసి వచ్చేవాళ్ళం—’

‘అప్పుడిద్దరకూ కూడా చిన్నతనం. అంతేగాకుండా రామన్న ఒంటులుగారు అతన్ని ప్రత్యేకం చదువుకోసం ఆవుాళ్ళో పెట్టారు అప్పు డతను సర్వ స్వతింతుడు. అప్పుడా తలిదండ్రులీ గోరస గ్రామం లోనేవుండేవారు గాబట్టి, అతన్ని అడిగే వాళ్ళివరూలేపోయినారు ఇప్పుడలాయెందుకు కుదురుతుందీ! ఓవయిపున చాంధనుడయిన తండ్రి మరోఎయిపున సవతితల్లి—అతన్ని యిష్టప్రకారం పెడవనిస్తారా!’

‘పిరావరంలో వుండేటప్పుడే మనకు చాలాబావుండేవి. కదనాన్నా!’

‘అపితాపరింకాపరమే యింతచేటులేచ్చి ది తల్లీ! హాయిగావ్యవ
శాయం నుకొంటూ యాస్వగ్రామంలో పెడివున్నా తి పోయేది
అలాగాకుండా యొక్కవి అళికు పోయాను—ఏదో న్యాయాధారంలేసి,
అటుగోనెదాలని చూచేను. పోలాలన్నీ పులులెత్తినీ, అపికాపురం
అటుగోనెదాలని చూచేను. పోలాలన్నీ పులులెత్తినీ, అపికాపురం
అటుగోనెదాలని చూచేను. పోలాలన్నీ పులులెత్తినీ, అపికాపురం
అటుగోనెదాలని చూచేను. పోలాలన్నీ పులులెత్తినీ, అపికాపురం

‘ఏచారించడం మొందుకునాన్నా! ఎప్పటికీది జరగాలనో అది అలా జరుగుతూవుంటుంది.

‘పోనీ అక్కడ నిన్ను చదువుకు పెట్టినందుకు, అదయినా కడ తేర్చగలిగానా? సెకండుఫారింవరకూ చెప్పించేటప్పటికే నావ్యాపార మంతా నిర్వనాననమూ అయిపోయింది. అ-తవరకూ తిరిగి స్వగ్రామంచేరుకోవడానికి బుద్ధివుట్టిందికాదు.’

‘చలం యిప్పుడూ రాజమండ్రిలో కాదునాన్నా చదువుకొంటున్నాడు?’

‘అవును. అతనికేం! వాళ్ళనాన్న అతనికి బి ఏ వరకూ చెప్పి న్నాడు. ఇప్పుడు మెట్రిక్యులేషనుగాబోయి! యింకోనాలుగేళ్లు పట్టాడంటే బి ఎ. అయిపోతుంది.’

‘ఈశలవలయిపోయాక, తిరిగి రాజమండ్రి వెళ్ళిపోతానుగదూ!’

‘మొన్న నేగా వచ్చాడు! ఇంకేమూడుమాసాలమాట!’

‘అంతవరకూ చలం యిక్కడే వుంటాడుగదూనాన్నా!’

‘తలిదండ్రులున్న స్వగ్రామం! యిక్కడగాకపోతే యింకా దుంటాడు!’

‘అదే నేనూ అంటున్నాను.’

‘సరేగానితల్లీ! యికి రేచినువ్వు అన్నంతిను నేనుతిన్నాను. ను తినకుండా పనిచేస్తూవుంటే నాకు బాధగావుంది.’

అని తండ్రి హెచ్చరించగానే, వరహాలు అన్నంతినడా లేచింది.

‘అదినంచీ అల్లారుముద్దుగా పెరిగివచ్చింది. అయితే రోజంతా ఈనాడు అష్టకష్టాలూ పడుతూవుంది. కళ్ళారా చూడటంకే యింకేమీ నెయ్యిలేక పోతున్నాను. పెరితల్లి యిట్లు కోరితూ అరుమాసాలనుంచి వ్రెయత్నం చేశాంది. ఇంకో రెండుమాసాల నెయ్యి

గాని పూర్తిగాదు. రెండుచేతులమీద యిల్లు పూర్తయ్యడమంటే మాటలా?

మొత్తానికి నాతల్లి తలపెట్టినపని సాధించి తీరుతుంది. అనంతరం తను కష్టపడి కట్టుకొన్న యింట్లో వుండడానికి దానికి ప్రాప్తమయిందో లేదో యెవరు చెప్పగలరు?

ఈనా గుక్కెడు ప్రాణమూ యెగిరిపోయిందీఅంటే, నాశనమయినవంశంలో యెలాబ్రతుకుతుందో యేమో, ఏమీ అర్థంగా కుండావుంది, దానికి యింకో రెండుక్లానులవరకయినా చెప్పించడానికి శక్తిలేక పోయిందినాకు.

రెక్కలవులిసి పోయేటట్లు దొడ్లో మట్టంతాతవ్వించి—నాతో నమూనంగా కలవకోసింది—

అనిసరయ్య తనలో తానేమేమో ఆలోచించుకొంటూ కూర్చున్న సమయంలో చలం అక్కడకొచ్చి—

‘ఏంసరయ్యతాతా! తీరుబడిగా కూర్చున్నావు. నరహా సేం జేస్తూంది!’ అని అడిగాడు—

‘వాస్తుంది రా నాయనా! అన్నంటింటూంది.’ అని అతనితో అని—

‘ఏంకల్లీ! చలం బాబాచ్చాడు—భోజనమయిందా!’

అనిసరయ్య లోపలవున్న కూతుగుతో అనీఅడతా! నీ, ఆమె క్రిటూరింటూవున్న అన్నమునువొదిలిపెట్టి, పట్టలేని సంతోషంతో అంటచేత్తోనే యివతలకొచ్చేసింది.

‘అబ్బా! యెంతకాలానికి దయవొచ్చింది! పూర్వోరేవా ముంటి చలం! మాయంటి కెందుకురావడంలేదూ! నామీద కోపంలేదా! కలవకోత అయింది చాలావరకూ యిటికీకాల్పుకూడా లేకపోయింది. ఇంకనాలుగుకూడా రోజుల్లో యిట్లుకట్టడం ప్రారంభిస్తాను.’

అని ఆమె అమాయకపు సంతోషం పొంగిపొర్లివస్తూవుంటే,
అంది—

‘అదేమిటిరల్ల! తింటూతింటూవున్న అన్నమును విడిచిపెట్టి
అంటుచేల్తోవచ్చావా! చలంబాబు కూర్చుంటాడలే— వెళ్ళి అన్నం
తినరా!’ అనిసరయ్య అన్నాడు.

‘ఉంటానులే—భోజనంచేసిరా వరహాలూ!’ అని చలంబాబా
చెప్పాడు.

‘ఊహా! చలందగ్గరకూర్చుంటేనే, నేన్నంతినేది—లేకపోతే
తినను—’

అని, అంటచెయ్యి విడుపుకొంటూ వరహాలనగా—

‘వెళ్ళునాయనా! వెళ్ళి ఒక్కనిమిషం దానిదగ్గరకూర్చో—
ఒంటిగంట యిది ఇ సరసూ ఆమ్మచిరి, ఈ యిటుకపనీ—చేస్తూ
అని యింతసరసూ చర్చి మెతుకులయినా తినలేదు—’

అని సరయ్య చలాన్ని బ్రతిమాలాడు ‘నలే—వడ—అన్నం
దిన—’

అంటూ చలం ఆమెచెయ్యివట్టుకొని, ఆమెభోజనంచేసే
తావుకు తీసుకువెళ్ళి కూర్చోబోతుంటే—

‘ఛా! అదేమిటి కిందకూర్చుంటావ్రా!’

అంటూ ఆమెఎడంచేల్తో ఒక చిన్న ముక్కలికీటను తీసుకొచ్చి
అతనికివేసి, కూర్చోబెట్టి తాను భోజనంచెయ్యడానికి కూర్చుంది.

‘ఈవేళ మీయింట్లో కూరలేమిటి వరహాలూ!’

‘నేనుచెప్పను.’

‘ఏం?’

‘ఎందుకూ! తినేవాళ్ళకయితే చెప్పొచ్చును.’

‘తింటానుచెప్పు.’

‘అ! తింటావు — మాయింటికే రావడం కష్టమయిపోయింది గాని, మాకూరలుకూడా తింటావు.’

‘శ్రీకలేక రాలేదుగా, ఈపూటమియింట్లో ఏమెందు శొన్నారో చెప్పు’

‘దొడ్లో మొలిచిన తోటకూరపులుసు, వేడివేడిగంజు-అంతే - మీవంటి శ్రీమంతులు కిటువంటివి చెబు తేనవ్వతారు.’

‘ఎందుకూ?’

‘ఇదేంటిండా అని.’

‘శ్రీమంతులయిన వారంతకంటే యెక్కువ సుఖమనుభవిస్తారని యెప్పుడూ అనుకోకు వరహాలూ! వారికంటే, ఈపూటంట్లో, ఈపువ్వుగంజితో, మీకే యెక్కువసుఖమంది. నామాటనమ్ము.’

‘నమ్మను’

‘ఉన్నవిషయం చెప్పావు. నమ్మకంలే నీవు.’

‘మియింట్లో యిప్పుడేం శక్తివ చెప్తా—’

‘అన్నీవున్నాయి సౌఖ్యమొక్కటే తక్కువ.’

‘అదేంమాట’

‘అంతే అన్నీవుండి, కావలసినంతదబ్బుంటేమాత్రం సౌఖ్యము కాంతి యొక్కదనుంచి వస్తాయి! మనశ్శాంతిని చెడగొట్టడాని కెప్పటి కప్పుడే యేవేనో గొడవలుంటాయి.’

‘ఈవేళ అలాంటున్నావేం! మియింట్లో యేమయినా గొడవలొచ్చాయా!’

‘మాయింట్లో, మాయింటిని గురించేగాదు నేను చెబుతూ సాధారణంగా, కలిగినవారి అందరయిళ్ళలోనూ జరిగే విషయాలు. ఎవరినెప్పుడువారికి, ఎప్పటికప్పుడు ప్రతి ఒక్కరినీ తనవలె చూడటం అసాధ్యం. వారిమనసుల్ని

కల్లోలపెట్టడానికి. అలాగే విషమమును చిటుకు గొంతుతోగా,
ప్రత్యేకించి మాయుంటి గొడవలు గొంతు నేనుచెప్పడంలేదు
వరహాలూ!

‘సరే! అగొడవంతా మనకెందుకుగాని, ఈనాలుగురోజుల
నుంచీ నువ్వు మాయుంటికెందుకు రావడంలేదూ! నాకొటికే దుకు
కనుపించడం లేదూ!’

‘చెప్పానుగా తీరికలేకనీ!’

‘తీరికలేకపోవడాని కంత తొంతరపను లేమున్నాయి! మీ
యింటివనులన్నింటినీ మీనాన్నగారే చక్కబెట్టుకొంటారుగా’

‘అవునులే అయినప్పటికీ ఒక్కొక్కప్పుడు నాకూ పనివుంటూ
వుంటుంది’

‘శలవలయిపోతే మళ్ళీ రాజమండ్రి చదువుకు వెళ్ళిపోతావు.
యిక్కడవున్నా నాలుగు రోజులయినా, రోజూ కంటిక్కనుపించరా
యేమిటి!’

‘అలాగేగాని, మీయిల్లెంతవరకూ వచ్చింది?’

అని అతిథామెను పైవిషయాన్నుంచి మరవించే వృద్ధేశంతో
అన్నాడు.

‘నువ్వు నీచేతులతో స్వయంగా యింటిస్లాను గియ్యడము—
మాప్రయత్నం కొనసాగక పోవడమూనా చలం! మానాయన
గుమ్మలు, కిటికీలు అలమూర్లు అన్నీ తయారుచేశాడు. నేను సాయం
చేసినమీదట యింటివాసాలుకూడా కొనేయడం అయిపోయింది.
పెంకుకొల్పాను వెదురు చీల్చాము. ఇకనాలు గయిదు రోజులలో
యిటికి కొల్పడంకూడా అయిపోతుంది—ఇంకేముంది! ఘరాడలు
తవ్వడము—గోడలుపెట్టడము—నువ్వొక్కడ వుండగానే యిల్లుకట్టడం
అయిపోతుంది. గృహప్రవేశం నువ్వొక్కడగానే జరగాలని తొండర పడు
తున్నాము.....’

అని వరహాలు అన్నంతినడమును మరచిపోయి ఆనందో
ద్రేకంతో చెబుతూవుంటే—

‘అయ్యో! పెరిపిల్లా! ముందు అన్నంతిన—ఆకబుర్లు తరవాత
చెబుదువుగాని—’

అని అతడు హెచ్చరించాడు. ఆమె సిరులొలికించే తనకళ్ళతో
ఒక్కసారి నవ్వులు గుమ్మరించి, తిరిగి భోజనం చెయ్యడాని కువకో
మించింది.

3

‘ఈ ముండా పెద్దక లంగా నాలాంటికప్పు అనలు ఆత
కూడదు తినకపోతే నీ—నా—నీ ఆయాన—ఎలాచేస్తా—’

అలా, భోజనాంతరం వీధి అరుగుమీద పడుకొని, ఆయా
నంతో మూలుగుతున్నాడు రామన్న పంతులు. సావిత్రి మాత్రం ఒక
దీపం వెలుగుతూవుంది అతను పడుకొనివున్న అరుగుమీద చీకటిగా
వుంది.

అప్పుడు సుందరమ్మ సావిత్రిని లాంఛనును వీధిగుమ్మంలో
పెట్టి—

‘ఎనిమిది గంటలుకూడా దాటిపోయింది చలంయిల్లు కాకుండా
లేదు చూశారా!’ అని భర్తతో అంది.

‘శగులడనియ్యవే. వాడియిష్ట మొచ్చినట్లు శగులడనియ్య—
నేనే చెయ్యను!’

అని మూలుగుతూ అన్నాడు రామన్న పంతులు.

‘అన్నంతిని, మద్యాహ్నమనగా బయలుదేరాడు. భయభక్తి
టున్న మనిషయితే, యావిధంగా సంచరిస్తాడా అంట!’

‘ఎక్కడికి వెళ్లాడంటావు?’

‘ఇంకెక్కడికి వెడతాడూ! ఆనరయ్యగాడింటి దగ్గర వరహా
లమ్మతో నరాగాలాడుతూ కూర్చున్నాడుట.’

‘నీకెలా తెలిసిందీ?’

‘దీపాలవేళ మననాఖర్నవంపి, రహస్యంగాచూసిరమ్మన్నాను
వాడే చెప్పాడీ కబురు.’

‘వీడితో యిహానెలా చచ్చేదీ?’

అంటూ రామన్నవంతులు ఒకనిట్టూర్పును విడిచాడు.

‘చేతగాకపోతే సరి.’

‘ఏంచేయ్యనూ! ముఖంపాచెటట్లు నీయెదురుగానేనా చీవాట్లు
పెడుతున్నాను. వాడికి బుద్ధిరావడంలేదు.’

‘మీయందా అబ్బాయికి బాత్తుగా భయంలేకుండా పోయింది’

‘ఇహ దవడశుద్ధి చెయ్యాలితప్ప అంతకంటే యింకేమీ కన
పడదు.’

‘అవసరమయితే అలాగుచెయ్యాలి. అంతేగాని, వృద్ధిలోకి
రావలసిన కొడుకును ఆవిధంగా వదిలేసుకొంటారా!’

‘ఎందుకూ! వాడింటికి రానియ్యి. ఈవేళ ఏంకేస్తానో!’

‘ప్రపంచకంలో అనేకమంది కొడుకులున్నారు. యిదేనావరస
తండ్రిగారంటే గజగజలాడిపోతూవుంటారు. ఈ చలాని కదేమిటో
తండ్రిగారిమాటంటేనే లక్ష్యంలేదు. లక్ష్యమున్నవాడయితే, మొన్న
వాళ్ళయింటికి వెళ్ళొద్దని చీవాట్లు వేశారు. మానాడా? మళ్ళీ
యెప్పుడాట ప్రారంభించాడు. మధ్య నాలుగురోజులుమాత్రం అక్కడికి
వెళ్ళడం కట్టిపెట్టాడు.’

‘వాడు కాళ్ళతంగా ఆగుమ్మం తొక్కకుండావుండే యేర్పా
టును నేనే చెయ్యగలను, ఎందుకెందుకని వూరుకొంటూ వ్రంటే
పాడి అగడం మితిమీరి పోతుంది.’

అని అతడాయానంతో కగువు పట్టుకొని దగ్గడం మొదలు పెట్టాడు.

‘చెయ్యాలి. అతనికి ఒక్కసారి బుద్ధి వచ్చేటట్లు చెయ్యి’ పోతే లాభంలేదు’

‘అయితే నువ్వు భోజనం చేశావా? ఆపెద్దమ్మకోసం కనిపెట్టు కూర్చున్నావా?’

‘ఎంతసేపని కనిపెట్టుకూర్చోనూ! ఇంతవరకూ చూసిచూసి యిప్పుడే రెండు మెతుకులు తిన్నాను.’

‘మంచిదిచేశావు - చాడికోసం ఎప్పుడూ కనిపెట్టుకూర్చోకు.’

‘మీరింకా యీ అరుగుమీదనే పడుకోవటానికి!’

‘పడుకోవటాను కాస్త చల్లగాలి కొడుతూంది.’

అని అశిడనగా నుండరమ్మ తడగది గోకివెళ్ళి, నిలువుటద్దంలో ఒక్కసారి త-ముఖాన్ని చూసుకొంది జారిపోతూవున్న తలలోని మల్లి మొగ్గలను తిరిగి నరిగా నద్దకుంది సొరుగులోనుంచి స్నోసీసాను తీసి, ముఖానికి రాసుకొని, ఆపయిన పవుడగద్దుకొంది. పెట్టెలోనుంచి విశ్రీచీరను తీసి కట్టుకొని, దానిమీద ‘ఈనింగ్ పారిస్’ సెంటును వులుముకొని, పయిట నద్దకొంటూ తిరిగి అద్దంలో చూసుకొంది — ఒక వేడినిట్టూర్పు విడిచి,

‘అడివిని కాసిన వెన్నెల! ఎంతఅందముంటే యెందు? ఎటు వంటి యోవ్వనింటే యేం లాభం? నేను ఎంతగా ముచ్చటపడు తుంటానో — అది నిరాశ అవుతూంది ఈనాయోవ్వన సొందర్యాల యొక్క అనిభవం నాకూలేదు — మితిమీరినకూలేదు — అడివిని కాసిన వెన్నెల — ఛీ! అడివిని కాసిన వెన్నెల —’

అని ఆయోవ్వనాంగి, ఎదురుగావున్న నిలువుటద్దంలో తన ప్రతి బింబాన్ని చూసుకొని, పడవదిసాను అనుకొని నిటూరుతగిలుచు

విడుస్తూవుండగా యింతలో వీడో గల్లంతు వినపడింది—దబదబ చప్పుడు వినిపించింది. దానితో చలం యొక్క యేడుపుగొంతుక విని పించింది.

ఆమెయిక ఆలస్యం చెయ్యలేదు. వెంటనే వాకిట్లోకివచ్చి చూసేటప్పటికి, రామన్నపంతులు, తనచయ్యెత్తు కొడుకును చంటి పిల్లాణి కొట్టినట్లు, జుట్టుపట్టుకొని, వంచి, చావగొడుతున్నాడు. చలం కిక్కురు మనకుండా, ఆదెబ్బలను భరించలేక, కుమిలి కుమిలి యేడుస్తున్నాడు. సుందరమ్మ భర్తనువారించి, చలాన్ని యివతలగాలాగింది.

రామన్నపంతులు ఒగర్చుకొంటూ—

‘నాకడుపున చడబుట్టాడు పెథవ—ఇంతసేపటివరకూ యెక్కడకు వెళ్ళావురా— అంటే సమాధానమయినా చెప్పడు చూడు! సమయానికి నువ్వడురాకపోతే, యీవేళ వాడి అంతుకనుక్కుందును’ అని భార్యతోఅన్నాడు.

‘నరేలేండి. యిహావూరుకొండి. మీకు ఆయాసం మరింత యెక్కువై పోయింది—నువ్వు లోపలకు నడుచలం—’

అంటూ ఆమె చలంచెయ్యి పట్టుకొని లోపలకు తీసుకెళ్ళింది. రామన్నపంతులు ఒంటిమీద స్పృహలేకుండా గొడ్డులాగున మూలుగుతూ తన పక్కమీద పడిపోయాడు.

చలం తనగదిలోకివెళ్ళి, మంచంమీద పడుకొని, కళ్ళువాచి పోయేటట్లు ఏడుస్తూవుంటే—

‘ఇదిగో! చలం! నామాటవిసవూ! వూరుకోవూ!’

అంటూ, సెంటువాననలతో గుబాళించే తనపయిటచెంగుతో అతని కళ్ళనీళ్ళు తుడిచింది సుందరమ్మ.

‘నాతో యెవరూ మాటలాడొద్దునీ! నన్నుపింటిగోవుండ నివ్వండి. నాలాంటివాడు బ్రతకడంకంటే, ఏతత్పహత్య అయినా చేసుకొని చచ్చిపోవడం మంచిది—’

అని చలం చేతులతో ముఖమును కప్పకొని దుఃఖించడం మొదలు పెట్టాడు.

‘తప్ప. అటువంటి మాటలనకు మరి మీనాన్నగార్ని నేను కోప్పడతానులే.’

‘ఒద్దు. ఏమీవాద్దు.’

‘లే అన్నంతిందువుగాని, నీకోసం వేడినీళ్లు కాచివుంచాను. స్నానం చేసిరా!’

‘ఒద్దువీన్నీ! నాకేమీ వాద్దు.’

‘అలా అనకుమరి.’

‘నాకాకలిలేదు.’

‘చూశావా! మళ్ళీ అజేమాటా! మీనాన్నగారి చాదస్తం నీకు తెలియనిదిగాదుగదా. ఎన్ని సార్లు చెప్పినా నువ్వానరయ్య యింటకి వెళ్ళడం మానేవుగాదని, ఆయనకు చిరాకువచ్చి వుంటుందంటే, పెద్ద కాలానికి తోడు, ఒంట్లో వ్యాధికూడా యెక్కు వవడంతోనే ఆయనకు బక్కకోసం మరి యెక్కువవుతుంది. నెమ్మదిమీద నేను ఆయన్ను మందలిస్తానులే మరిలే. చక్కగా వేడినీళ్లు స్నానంచేసి, పెరుగుపోసు కొని అన్నంతిని పడుకొందువుగాని.’

‘ఒద్దువీన్నీ! నాకేమీవాద్దు నన్ను బాధపెట్టకు నీకు పుణ్య ముంటుంది.’

‘అదిగో అలాంటి నేనుబిచ్చకోను— ఈనంగతి తెలిసిందంటే మీనాన్నగారికి మళ్ళీ కోపమొస్తుంది. నామాటవినుము—లేచిరా!’

అని ఆమె అతని గడ్డమును పట్టుకొని అనేక విధాల బ్రతి క్షాలించి, తండ్రికి తిరిగి కోపమొస్తుందన్నమాట చెబినపడగానే, కులానికి కొంచెం భీతికలిగింది.

‘ఒద్దువీన్నీ! ఈనంగతి నాన్నగారికి తెలియనియ్యకు. నీగదిలోకి వెళ్ళిపోవడకో—’

‘నువ్వన్నం తినకుండావుంటే నాకెలా నిద్దర పడుతుందిచెప్పు! పట్టుపట్టుకు—లేచి ఆకలయినంత వరకేతిను.’

‘నువ్వునన్నవ వసరంగా బాధపెడుతున్నావు పిన్నీ!’

‘ఏమయినా అను— నువ్వన్నంత తినకపోతే నేను ఒప్పుకోనేది లేదు.’

‘నామనన్నీమీ బాగుండలేదు. నన్నెందుకు బాధపెడతావు పిన్నీ!’

‘పోనీ, పెరుగు అన్నమూ కలిపి యిక్కడకు తీసుకొస్తాను. కొంచెం తింటావా?’

‘కానియ్యి—నీయివ్వు మొచ్చినట్లు చెయ్యి—’

అని అతనవడంకోసే, సుందరమ్మ వంటయింట్లోకివెళ్ళి, ఒక పెండి కంచం నిండా పెరుగుఅన్నమూ కలిపి తీసుకొచ్చి, చలంనోట్లో పెట్టి తినిపి చబోగా, అతడామెకు వారించి—

‘ఎందుకు నేనేతింటానులే!’

అని చలం ఆలన్నమును రెండుముద్దలుతిని, యికవసరంలేదని మూతికిడుక్కి బోతూవుంటే, సుందరమ్మ అతన్ని నిర్బంధంచేసి ఆలన్నము సంతటిసీతినిపించింది

అనంతరం—

‘తమలపాకులకు నున్నంరాసి తీసుకొచ్చేదా!’

అని ఆమె అడిగేటప్పటికీ తనామె ముఖంలోకి తీక్షణంగా చూచేదు.

‘నాకేమీ అక్కర్లేదు— నువ్వువెళ్ళి పడుకో’ అన్నాడు.

‘నేనంటే నీకింత అసహ్యమెందుకు చలం!’

‘అసహ్యమేమీలేదు.’

‘నేను కాన్నేవు నీదగ్గరవుంటే నేరమా!’

‘అబ్బే! నేరమేమీలేదు— పొద్దుపోయిందిగదా అని వెళ్ళిపడకొ
మన్నాను—’

‘నీదగ్గరకూర్చుంటే నాకెంతో ఆనందంగా వుంటుంది గలం!
కొంచెనేవు కూర్చోనియ్యవ్రో,’

అంటూ ఆమె అతను పడుకొన్న మంచం మీదనే, అతని
చేరువగా కూర్చుంది. ఆమెయొక్క మాటల తీరుగాని, చేష్టల భావం
గాని, అతనికి ఏమీ అర్థం కావడంలేదు.

‘మీనాన్నగారికి కోపమొస్తుంది. ఆనరయ్య యింటికి వెళ్ళడం
మానెయ్యి చలం! ఏం!’

‘నేనీవేళ అక్కడకు వెళ్ళకట్లుగా వారికెలా తెలిసింది!’

‘మధ్యాహ్నం నుంచీ యింటికిరాక పోవడంవల్ల వారలా అను
కొని వుంటారు—’

‘అంతేనా!’

‘లేకపోతే ఎవరయినా నువ్వక్కడవుండడమును చూచి,
ఆయనలో చెప్పివుంటారు.’

‘ఆనరయ్య చేసిన అపచారమేమిటిపిన్నీ! వన్నక్కడకు
వెళ్ళొద్దని యంతకట్టడి చెయ్యడానికి కారణమేమిటి!’

‘ఏముంది! వారికులంవేరు—మనకులంవేరు. వాళ్ళవలోదాకు
మనవలోదాకూ చాలా తేడావుంది. వాళ్ళుగర్భదరిదులీ—సూద్రులు.
మనం శ్రీమంతకులం బ్రాహ్మణులం. తదుచునువ్వు వాళ్ళయింటికి
వెడుతూవుంటే, మనకు అగౌరవమని, మీనాన్నగారి వృద్ధకేం.
అందువల్ల నీన్నక్కడకు వెళ్ళొద్దంటారు—పోనీ మానెయ్యకూడదా
అని అనవసరిగా మీనాన్నగారి మనస్సుకు నొప్పికలిగించడ
మేమిట!’

‘అలా అంటే నీవు అతనితో కలిసిపోతావని విధించారు—’

‘ఇల గోత్రాలలో యేముంది పిన్నీ వాళ్ళవరహాలూ, నేనూ సావాసంగా పిరావురంలో చదువుకొన్న విషయం నీకున్నూ తెలిసిందీ! అప్పటినుంచీ ఆ అమ్మాయి నేనంటే ప్రాణంధారపోస్తుంది. ఆమెయొక్క మంచిగుణాలుచూస్తే నాకూముచ్చటవుతుంది ఇంతవరకూ చదువునిమిత్తం రాజమండ్రిలోనే వుండిపోయినాను. ఇక్కడ వున్నప్పుడయినా ఆమెను చూడకుండా వుండలేను.’

సుందరమ్మ మాటలాడలేదు.

‘అంతేగాకుండా, వాళ్ళయింటికి వెళ్ళినంత మాత్రంచేత, మచకలం చెడిపోతుందా! మనగౌరవంపాడయి పోతుందా? నేనువాళ్ళయింటికి వెడితే, అక్కడఅన్నం తింటున్నానా? నీళ్లు తాగుతున్నానా? ఆమెయొక్క సుందరముఖ పద్మంగానీ, కణచూడకాలం ఆమెతో మాటలాడడానికితప్ప, నేను కెందుకూ అక్కడను వెళ్ళడంలేదే!’

అని చలం చెబుతూవుంటే, సుందరమ్మ పట్టలేనిహృదయవేదనను అనుభవించడం మొదలుపెట్టింది

‘పిన్నీ! నేనిలా అన్నానని నాన్నగారితో చెప్పకేం? నీతో గాబట్టి మనసు లోవున్నదానిని చెబుతున్నాను.’

‘నాకేంగావాలి? నీమాటలనుబట్టిచూస్తే, నీకూ మీనాన్నగారికీ కక్ష పెరిగేటట్లు కనుపిస్తుంది. కానియ్యి—నేనేంచెయ్యగలను. మీరూ మీరూ చూసుకొండి.’

అని చెప్పేసి, సుందరమ్మ తనగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. చలం కళ్లుమూసుకొని పడుకున్నాడు— కాని అతనికి నిద్రంపట్టిందిగాదు. అతని హృదయకాళంలో ఏవేవో ఆలోచనలు పరుగులెత్తడం మొదలుపెట్టాయి.

ఆమెకేమీ తోచలేదు— తిరిగి సులువుటద్దంనగ్గుకువెళ్ళి నిలుచుండి — తన ప్రతిబింబాన్ని తానే చూచుకొని ఆనందము పట్టలేక పోయింది.

ఆదీవం వెలుతురులో, నన్నని నాయిల్ జాకెట్టులోనుంచి, ఉబికి అద్దంలో ప్రతిబింబితమవుతూవున్న, యౌవ్వనపుసొంగురామె, తన చేతులలో తానే స్పృశించుకొని, చెప్పలేని, ఊహించుకోలేని బాధను దేగినో అనుభవించడం మొదలుపెట్టింది ఆమెకు శరీరమంతటా అగ్నిజ్వాలలు ప్రజ్వలిల్లుతూవున్నట్లుగా అయింది.

‘ఛీ! భగవంతుడు నాకీ సాగర్వాన్ని యెడకిచ్చినట్లు!’ అనుభవమొగ్గుగాని, యా యౌవనాన్ని యెందుకు ప్రసాదించినట్లు!’

అని ఆమె తనలో తానుకుని, ఆవేదన పడుతూవుండగా వీధి అడుగుమీద ఎదుకొన్న భర్త ఆ సూనంబోనూ, దామెకు.

‘అబ్బా! ఈ తాసాన్ని నేనుభరించలేకు — ఈ పానుసెంటుకు ఎందుకు రానుకొన్నానో! దీని పోషకా నాకు చూడతే ముకమును కలిగిస్తూంది—’

అనుకొంటూ ఆమె తెల్లటి పరువుమీద కూలబడింది ముఖమరగిండును హృదయానికి హత్తుకొని, మరీమరీ బాధపడడం మొదలుపెట్టింది. ఆమెకంటే ఆరాధి గడచేట్లు కనుపించలేదు. కొంతసేపటికి మెల్లిగా కూర్చున్న చోటులోనుంచి లేచింది. ఏమీ ఆలోచించకుండా వీధి అడుగుమీద నిలుచుంది. ఆయానంతగ్గిందిగాబోలు భర్త సూట్ని బట్టి నిద్రపోతున్నాడు. ఆమెతలలోని మల్లెపువ్వుకుండా ఒక చల్లని బాణాసుతరంగమొచ్చి, ఆమెకు మరింత మత్తునుకలిగించింది. ఆమె మొక అక్కడ నిలుచోలేక పోయింది. నిండువెన్నలతోనిండి

ప్రశాంతంగావున్న ఆ అరుగుమీద తనమాత్రకాలం నిలచిపోవడానికి కూడా ఆమెకు చావ్వులేకపోయింది. వెంటనే లోపలకు వెళ్ళి యివతలున్నాడన్న విషయమునుకూడా మరిచిపోయి, అప్పులను గడియవేసేసింది.

తిరిగి తనగదిలో కొచ్చింది. కాని అక్కడ ఆమెకు ఎటు నిలవలేదు.

తిరిగి యివతలకొచ్చింది. ఆమెకు తెలియదుకానీ, ఆమె కాళ్ళమెనుచలంపడుకొనివున్న గదిలో ఇక తీసుకెళ్ళాయి. ప్రశాంతంగా చంద్రమండలంలాగున ఉన్నచలం ముఖంలో శోక్కినార సూచించామె. వెంటనే ఆగదిలో వెలుగుతూవున్న దీపమును ఆర్పేసి, అతను పడుకొన్న మంచంమీదనే తానుకూడా పడుకొంది. అప్పుడామెలోని ఆపేదన కొంచెం తగ్గుతూవున్నట్లుగా కనవెంచింది. కాని, గుండెలు వేగంగా కొట్టుకోవడం మొదలుపెట్టాయి.

ఆమె కళ్ళుమూసుకొని, అతనికి మరికొంచెదగ్గరిగా జరిగి పడుకొంది. ఆమె తనచేతిని అతనిమీదవేసి, అతన్నిదగ్గరగాపొదివిపట్టుకొంది.

‘అబ్బా! చలం! యిప్పుడు నాకెంత ఆనందంగా వుందీ! ఇటువంటి దానికోసం నేనంతకాలంనుంచి ప్రయత్నించేస్తున్నానో నీకు తెలియదుగదా! నాకు తనివితీరేవరకూ, యిలాగ యిక్కడేపడుకోనియ్యి—

శ్రీ! యావ్వనసౌందర్యాలున్నందుకు ఆమెకిటువంటి సంతోషంలేకపోయిన తరువాత, ఆమె బ్రతకడమెందుకూ!’

అని ఆమె తనలో అనుకొంటూ, ఆ విధంగా చలంయొక్క శయ్యాభాగ్యంలో అనిర్వచనీయమయిన ఆనందమును ఎంతసేపు అనుభవించిందోయెవరికి తెలుసు?

అని ఆ మెశనలో అనకొంటూ, ఆ విధంగా చలయొక్క శయ్యాభాగ్యంలో అనిర్వచనీయవయిన ఆనందమును ఎంతసేపు అనుభవించిందోయెవరికి తెలుసు?

అతనికి మెఘకువవచ్చింది. అనుగాధంగా బంధించబడివున్న మృదహస్తాన్ని తెలుసుకొని, యల్ల విదలించి పాలేసాడు. ఆమె వాళ్ళు ఝల్లుమంది. అతను లేచి కూర్చున్నాడు. అంతటాగాడాంధకారమయం తనవొక్కలో తనకు తెలియకుండా పడుకొన్న వ్యధి స్పృశించి చూశాడు! అదోక స్త్రీమూర్తి.

వెంటనే వాగుకుతున్న శరీరంతో మంచందిగాడు. కొంతసేపు అగ్గిపెట్టెలోనం తడుముళ్ళాడి—అల మారులోవున్న దానినితీసి, తిరిగి అగ్గిపెట్టెలో దీపమును వెలిగించాడు. ఆదీపపువెలుతురులో ఆమె అతని తీక్షణమయిన ముఖంలోకి చూడులేకపోయింది. ఇప్పుడారై, ముఖమును కిందికి దించుకొని, వేగంగాకొట్టకొనే గుండెలలో మంచందీడ కూర్చుంది. అతడామె ముఖంలోకి చూచి, స్వప్నమూ అర్థంచేసుకొన్నాడు—

‘పిన్ని! పిన్ని! నువ్వేనా? యిదేమిటి! నీకేమియినా మతిపోలేదుగదా!’

అని అతడు ఖంగారులో అడిగాడు కాని, ఆమె మాటాడలేదు.

‘అయ్యో! మాట్లాడవేమిటి పిన్ని! నిన్ను చూస్తేనానా భయమేస్తూంది. నేను రోజూచూస్తూవున్న పిన్ని నేను నువ్వు! ఎంతసేను ముగ వనికి పూసుకొన్నావా!’

‘ఆమె పలుకలేదు’—

‘నేను నీకేమివులాను—? నువ్వు నాకేమవులావు— ఇదంకతొనామయంగావుంది. నీకేమివంటి దుర్బుధిం ఎవరు

ఆమె వంచినతలను పయికయినా యెత్తలేదు.

‘నాన్నగారక్కడ?—’

అంటూ అతడు చరచర నడచి, తండ్రిలేవుకొచ్చే వృద్ధేశంతో వీధిగువు మ్మంవరకూవచ్చి, ఆతలుతీయడానికి గడియపై చేయివేశాడు.

ఇంతలో నుండరమ్మ అతని వెనుకనుంచే పరుగెత్తుకొనివచ్చి, అతని రెండుచేతులూపట్టుకొని,

‘చలం! ఆగు తొందరపడకు—నాబ్రతుకునుఅల్లరిపెడతావా!’

అంటూ అతన్ని తిరిగి గదిలోకి తీసుకొచ్చింది. అప్పుడామె కంఠం శోకంతో పూడుకొనిపోయి వుండడంవల్ల నోటంట మాటరా లేదు. అన్యపూరితాలయిన ఆమెకళ్ళలోనుంచి, ప్రవహిస్తూవున్న, వేడినీటిధారల నతడు స్పష్టంగా చూశాడా—

‘పిన్ని! పిన్ని! యిదంతా యేమిటి!’

అని ఆమె రెండుచేతులూ పట్టుకొని అడిగాడు చలం.

ఆమె సంతతధారా పాతంగా కన్నీళ్ళు కార్చడంకం యింకేమీ సమాధానం చెప్పలేక పోయింది.

‘నీకీపాపపుతలంపు యెంతకాలంనుంచివుంది పిన్ని! నువ్విటువం గుణం గలదానవని కలలోకూడా అనుకోలేదు. నేనన్నం తినలేదం దగ్గరగా తీసుకొని, బుజ్జగించి అన్నంతినిపించావు. నాన్నగారుననుకొడుతూవుంటే అడ్డునిలిచావు నాన్నగారన్న మాటలవల్ల, నవ దగ్గరగా తీసుకొని లాలించేదానవు ఇదందా మాతృప్రేమ అ కొన్నానుగాని, నీలో యిటువంటి దారుణవిషభ్యాలు కమ్ముకొనికీటువంటి కామవాంఛను రేకెత్తెస్తున్నాయనుకోలేదు—’

అని అతడు తీవ్రంగాఅంటూ వున్న మాటలనామె వినలే పోయింది. పైటచెంగుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకొని—

‘నాకోరికను పడకుటవనంచేత తొక్కినాశనం చేసిందేచాల యింకా నూలాలవంటి యీమాటలుకూడా యేమిటిచలం! నన

మాతలిదండ్రులు వృద్ధుడు, రోగిష్టి అయిన మీతండ్రులిచ్చి, నా ఆ నిరాశచేశారు. నాయకావ్యనాన్ని బూడిదపాలుచేశారు. అయినప్పటికీ, నిరర్థకాలయివున్న నాయకావ్యన సౌందర్యాలు నీవల్ల, యినా సార్థకములవుతాయేమోనని యంతకాలంనుంచీ గంపెడాశతో వున్నాను. ఇంకెందుకూ? ఈరోజుతో ఆ ఆశకూడా తీరిపోయింది.'

'పిన్న యంతకంటే పాపమయిన తలంపు యింకేమయినా వుందా?'

'నన్ను నీమునీలిరోగిష్టితండ్రులి గట్టబెట్టి, నాజీవితాన్ని దుమ్ము పాలు చేసిన నాతలిదండ్రులది పాపం! నా ఆశ నిరాశ అవుతుందని తెలిసివుండిన్నీ కూడా, నన్ను పెళ్ళిచేసుకొని, నా బ్రతుకు నీవిధంగా దుఃఖభాషనం చేసిన నీతండ్రులది పాపం!'

అని ఆమె ఒళ్ళు తెలియకుండా ఉద్రేకతో అంటూవున్న మాటల నాలించిన చలం తెల్లబోయి, మారువలక లేక పోయినాడు. ఆమెకళ్ళంట తిరిగి సంతతధారాపాతంగా నీళ్లు కారడం మొదలు పెట్టాయి—

'రెండుమూడు నిమిషాలవరకూ యెవరినోటంటాకూడా మాట రాలేదు. అంతటా నిశ్శబ్దం.

అధోముఖుడై వున్న చలాన్ని చూడగానే, అతడు తనకోరికను కర వేరుస్తాడేమోనని, ఆమెకు తిరిగి ఆశ కలిగింది—

'చలం!'

'పిన్నీ!'

'నన్నా వేరుతో పిలవొద్దు.'

'ఏం?'

'నేనెందుకు తగను నన్ను నావేరుతోనే పిలు—'

అతడు తిరిగి మోసముద్ర వహించాడు.

‘నాహృదయవేదనను కొంచెం గమనించు.’

‘.....’

‘నువ్వుగాకపోతే, యీనాయకావ్వనాన్ని, యీనానందర్యాన్ని అనుభవించే దెవరుచలం!’

‘.....’

‘వరహాన్ని చూసినకళ్ళతో నన్నొక్కసారి చూడు—ఆమెతో మాటలాడినట్లుగా నాతోకూడా ఒక్కసారి మాటలాడు.’

‘.....’

‘శలవలకు నువ్వువస్తావనీ—నాకోరిక నెరవేరుస్తావనీ, గంపెడాకతో వున్నాను. నాఆశను నిరాశను చెయ్యకు. ఈవేళ ప్రత్యేకంగా నీకోసమే ముస్తాబయినాను. ఒక్కసారి నామయిపుమాను—నాహృదయతాపాన్ని చల్లార్చు—’

‘పిన్ని! వివరేను — యికనువ్యాడే మాటలు నేను వివరేను. నువ్యాడే ఒక్కొక్కమాట, ఒక్కొక్క శూలమై నాహృదయంలో నాటుతూంది—నువ్వునాకు తల్లివి. నువ్వేయిటువంటి ఘోరితాపానికి పూసుకొంటే. యికప్రపంచ మేముంది’ ధర్మమేముంది! పిన్ని! వెళ్ళిపో త్వరగా నామొడుటినుంది అవతలకు వెళ్ళిపో! నీచాపిష్టిముఖం నేను చూడలేను—నీకోరికనెరవేరడం సర్వకల్ల—ఊ! త్వరగా నాకళ్ళ మొడుటనుంది అవతలకు వెళ్ళిపో—’

అని అతడు కాలాగ్ని రుద్రుడై, శ్రోధంగా పలుకుతూవుంటే, ఆమాటలు వీధిలరుగుమీదవున్న భర్తకుకూడా వినిపిస్తాయేమోనని ఆమె భయపడింది. ఆభయంతోనే మెల్లిగా కూర్చున్న చోటులో నుంచి లేచింది.

‘చలం! ఈవిషయమును మీనాన్నగారితో చెబుతావా?’

అని ఆమె అతనిరెండుచేతులూ పట్టుకొని, దగ్గుత్తికతో

‘చెప్పనులే—వెళ్ళు.’

అని అతడు తిరిగి అన్నాడు.

‘నువ్వాడి తప్పిననాడు, నాక ఆత్మహత్యకం ఓ వేరుగత్యంతరం లేదు.’ అని ఆమె తిరిగింది.

‘నరే. చెప్పనులేవెళ్ళు—’

అని అతడు మాటయిచ్చిన అనంతరం ఆమె బరువెక్కిన హృదయంతో తనగదిలోకి వెళ్ళి పలుపుమీద కూలబడి, కొంతసేపు హృదయం వాలిపోయేటట్లుగా ఏడ్చింది.

అనంతరం తిరిగలేది, నిలువుటద్దం దగ్గరకొచ్చి, తన ప్రతిబింబాన్ని చూచుకొని—

‘ఎందుకూ! ఈ అలంకరణలు—యీ నాందర్యమూ, ఈ మావ్వనమూ, యింకెందుకూ!’

అని తలలోని పువ్వులు ఊడలాగి, కోపంతో గిడినింజా విడిచివేసింది. జడను విప్పేసి, తలను విరబోసుకొంది. అంకితరూపాన్ని కొన్న తెల్లటి చీరను విప్పి, దూరంగా విసిరికొట్టి—మనీషాత కట్టుకొంది. ముఖం మెరుగనంతటిసే గుడ్డతో తుడిచేసుకొంది. అనంతరం చాచి గుడ్డయినా లేకుండా, అక్కడి కటికినేలమీదనే దొర్లడం మొదలు పెట్టింది.

తలను నేలకేసి మోడుకొంది—కొంతసేపు వెక్కి-వెక్కి-యేడ్చింది కాని లాభ మేముంది!—

‘అబ్బ! చలం! చలం! ఎంతనిర్దయుడై పైపోయావు! నీహృదయం ఇటువంటి రాయి రాపాషణాలతో నిర్బంధబడివుందని తెలుసుకోలేక పోయినాను. నీరూపంలాగునే నీహృదయంకూడా అతిసుకుమారమైనదనుకొన్నాను—

నీఫలభాగం లాగునే, నీహృదయం అతివిశాలమై వుంటుందనుకొన్నాను. అబ్బ! భరించలేను—చలం! నాహృదయంలో ఆరనిజ్యోతిని

రగ్గులిపాపు—ఈ అగ్ని, నచ్చగ్నిలో పెట్టి నవ్వుచుగాని యిక
చల్లారదు—చల్లారదు—

నావృద్ధయాని కిటుచుటి భూతలిగించి, నా ఆశయాన్ని
యీ విధంగా నాశనంచేసి, నా ప్రేమనీరీతిగా నీ పావాలిందపడేసితిగ్ని
నువ్వా వరహాలు? ప్రేమసామ్రాజ్యాన్ని ఏలు తావుగాదూ? నరే—
సేవదీ చూస్తాన—

అని ఆమె తనలోతాననుకొంటూ వుంటేనే, కళ్ళంట అగ్ని
కణాలురాలాయి! యికముకంటే ఆ అగ్నికణాలు ప్రళయదూపం
గామారి నర్మపథం— చిబుదామా అచ్చో—

౫

అగతరాత్రుతా సిద్ధరలేచేమో, అందువల్ల ఉదయమే లేవ
లేకపోయినాడు చలం.

సుందరమ్మ ఈ అవకాశాన్ని పురస్కరించుకొని, భర్తదగ్గర
జేరింది.

‘ఈ విషయం మీకింకా తెలియలేదు గాబోలు!’

‘ఏ విషయం?’

‘ఘనమైన మీ కొడుకు విషయం!’

‘ఏమిటది?’

‘ఏముంది? అతడు నరయ్య కూతుర్ని ప్రేమించాడు.’

‘వరహాల్ని ప్రేమించాడా?’

‘అవును!’

‘మనమనుకున్నంతవని అయిందన్నమాట!’

‘నిన్నండేహంగా’

‘అందుకనే, చాళ్ళయింటికి వెళ్లొద్దని మనమెన్నిసార్లు చెప్పినా మానకుండా వున్నాడు.’

‘రీప్!’

‘వాడికిటువంటి చెడిపోయే బుద్ధులు వుడుతున్నా యెందుకంట!’

‘మీలోకువనుబట్టే!’

‘ఇంకాయేం చెయ్యనూ? ఎప్పటికప్పుడు ముఖం చాచేట్టు చివాట్లు వేస్తూనేవున్నాను నిన్నటికి నిన్న నీళ్ళయెదుటనే వీపుబద్దలు కొట్టానూ! అనవసరంగా కోట్లానేమోనని, తిరువాత దుఃఖపడ్డాను తల్లివుంటే, నేనటువంటివని చెయ్యగలవా అని విచారించాను’

‘మీజాల్లిగుండే, అలాగ్నాయిని చెడగొడుతూవుంది. లే! పో! నే నూద్రపిల్లను ప్రేమించి, ఎళ్ళయింటికి రాకపోగలు సాగి చదాని కతని కాధైర్య మెక్కడమంచి వస్తుంది? ఈచేళ ప్రేమించాడు. నేనా ముండను పెళ్ళిచేసుకొంటానంటాడు — మనమే చెయ్యగలమని అతని వ్రాహా!’

‘వీవు చీరెయ్యనూ?’

‘ఏమోవంటేస్తారో. నాకు తెలిసిన విషయమును నేనుచెప్పాను. ఆనక మీకుటుంబ గౌరవం నాశనం గాకుండా మాత్రం చూసు కొండి —.’

‘ఇంకా అజాగ్రత్తగా వుంటానా! అయితే యీవిషయం నీకెలా తెలిసింది?’

‘మెల్లిగా లాలించి అడుగుతే అతనే చెప్పాడు

‘సిగ్గులేని బ్రతుకు — చాడే చెప్పాడూ!’

‘మీనాన్నగారిచేత అనవసరంగా చీవాట్లు, బెబ్బలు ముండుకుంటావు! ఆనరయ్య యింటికి వెళ్ళడం మానేయ్యకూడదా

నాయనా! నీమనసులో వున్నదానిని నాతోచెప్పు. భయంలేదు—
అని నే ననేక విధాల బుజ్జగించి అడిగినమీదట—

‘ఆవరహాలమ్మ చాలాబాగుంటుంది. నేనామెను ప్రేమించాను గాబట్టి రోజుకొక్క సారయినా ఆమెను చూడకుండా వుండలేను.’

అని స్పష్టంగా చెప్పేశాడు. ఇహమీరూ అబ్బాయిని ఏం జేస్తారో చెయ్యండి.’

‘వీడు నాకగల సడబుటాడు నిసలయిన బ్రాహ్మణునిలోపుట్టి, సూద్రముండు చెబుదామా అనినానిన్ని చూసారీ బాత్తు గుమ్మం తొక్కాడంటే, కాలువిరగ్గొడతానని, ఖండితంగా చెబుతాను—నిజంగా అంతివని చేస్తానుకూడాను. ఇటువంటి కొడుకులు వున్నావాకటే, లేకపోయినా ఒకటే—’

‘ఈవిషయమును నేనే మీతోచెప్పాననిమాత్రం తెలియ నీయకండి. అఘోరిస్తాడు—’

‘అబ్బే! యెందుకూ? మనజాగ్రత్తలో మనముంటా మంతే’

‘అదీ—అలాచెయ్యండి.’

‘ఇటువంటి పనికి ఆసరయ్యగాదు మాత్రం యెందుకొప్పు కొన్నాడంట!’

‘అతనికేం పోయిందీ! పెద్దయింటిబిడ్డ తనకూతుర్ని పేమించాడంటే, అతనికే నయంగా!’

‘అంతేనా! కులకట్టబొట్లను పాటించకపోతే, ఆనక కట్టు పోతాయన్న జ్ఞాన ముండనక్కరలేదు!’

‘ఆ! స్వార్థం అంతివరకూ ఆలోచించనిస్తుందా యేమిటి!’

‘పెద్దవ పాడు ప్రవంచం అంతేలే.’

అని ఆయిద్దరూ మాటలాడు కొంటూవుండే సమయంలో, తలం గదిలో అతను లేచినట్లుగా అలికి డయింది. అందువల్ల

సుందరమ్మ మెల్లిగా భర్తదగ్గరనుంచి లేచి వెళ్ళిపోయింది గత రాత్రి జరిగిన పనికామె అతని ముఖమును చూడలేక పోయింది.

చలం కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని, ఏదో పుస్తకమును చేత్తో పట్టుకొని, సావిట్రి కూర్చున్నాడు. సుందరమ్మ నొఖించేత చలానికి కాఫీని పంపింది. అతిడుదానిని తాగి, తిరిగి మామూలుగా పుస్తకమును చదువకోవడం ప్రారంభించాడు.

రామన్న పంతులుకూడా మెల్లిగా దగ్గకుంటూ ఆసావిట్రికే వచ్చి, అక్కడకర్పిలో కూర్చొనిచదువుకొంటూవున్న కొడుకు మొఖం చూడలేక పోయాడు. పెద్దో అక్కడి గతరాత్రువే ముందుకొంతా జ్ఞాపకం మొద్దింది. అతనికి అంశకు ముందున్న కోపమంతా పోయి, కళ్ళంట నీళ్లు గిరున తిరగడం మొదలు పెట్టాయి.

'తల్లిపోయాక, ఎన్నడూ చెయ్యిచేసుకోలేదు. అదేమిటో కోపమాగకపోవడంవల్ల అటువంటి కానిపనిని చేశాను. ట్రాతనంలో వాడు తెలిక చేసినపనిని తెలివితేటిలవల్ల దిద్దడం చేతయింది' అన్నాడు.

వాడివంటిమీద అటువంటి దేబ్బలుపడ్డందుకు, తల్లివుంటే, అటువంటి రాద్ధాంతం జరిగేదో! సరే అయిపోయిందేదో అనుపోయింది ఈ నా పశ్చాత్తాపాన్ని ఏదీ తెలియనియ్యక పోవడం—'

అని తనలో అనుకొన్న రామన్న పంతులు అనంతరం కొడుకుతో యిలా అన్నాడు—

'చలం!

'నాన్నా!'

అతని పంతులుగారు అతనిని అట్టిదిగా చెప్పడంబట్టి కొన్నాన

చలం భయంతో తండ్రిముఖంలోకి చూడడం మొదలు పెట్టాడు.

‘నువ్వునాకు కొడుకువన్న పేరును నిలబెట్టుకోవాలంటే—నా మాటనిను. ఇంకెప్పుడూ నువ్వనరయ్య గుమ్మం తొక్కడానికి వల్ల గాదు. నువ్వు తిరిగి అటువంటి పని చేసినట్లు నాకు తెలిసిందీ అంటే, యిహా నువ్వునాకు కొడుకువు గాదు—నేను నీకు తండ్రినీగాదు. మన యిద్దరకూ ఆ బెబ్బతో ఋణం తీరిపోతుంది—తెలిసిందా!’

‘ఊ!’

—‘ఏమిటి యింకెప్పుడూ నువ్వనరయ్య గుమ్మం తొక్కకుండా వుంటావా? చలానికి నోరుతడబడింది. అతని కేమి చెప్పడానికితోచిందిగాదు.

‘ఏం! మాట్లాడవేం?’

‘అలాగేలేండి’

‘అమాటమీదనే నిలబడివుండు.

అనరయ్యగాడింటికేగాదు నువ్వనలు గుమ్మందిగి యెక్కడికీ కూడా వెళ్ళవలసిన అవసరంలేదు— అవసరమయిన యింటివనులన్నీ నొఖిల్లచేస్తారు. నువ్వుయిరవై నాలుగ్గంటలూ యిల్లుకనిపెట్టుకొని వుండాలసిందేగాని, ఒక్కనిమిషమయినా యిల్లువిడిచివుండడానికివల్ల గాదు. వింటున్నావా?’

‘వింటున్నాను.’

‘ఇన్నడన్నింటికీ తలవ్రాచి, అనక యెథాప్రకారంగా సంధరించావూ అంటే నిన్ను పొడిచి, నేను పొడుచుకుని చస్తాను తెలిసిందా!’

‘అలాగేలేండి నాన్నగారూ!’

అని అతడు విధిలేకచెప్పాడు

‘నుఖంగాతిను—చదువుకో—కావాలంటే యిట్లోనే అడుకో— నీకేంలాట!’

అని చెప్పి, కొడుకు తన మాటసంగీకరించాడన్న సంతోషంతో రామన్న పంతులు ఈ విషయమును భార్యతో చెప్పడానికని, ఆమె వున్న గదిలోకి వేళ్ళాడు.

చలానికప్పుడు మనసు మనసులోలేదు. చూపు వుస్తకం వయిపుం దన్నమాటేగాని, తలంపులన్నీ వరహాలమ్మమీదనే వున్నాయి.

‘వీరికీవిషయంలో యంతపట్టుదల యెందుకో! నాలుగురోజులు కనుపించకపోతేనే, ఆమె పాగ్గింయెంతగానో కొట్టుకుపోయిందీ! యిప్పుడిక్కడవున్నంతికాలమూ ఆమె కంటిక్కనపించకుండా పోతే ప్రహేలమ్మ పాగ్గింయెంతగా కొట్టుకుపోతుందోగదా!’

‘మల్లిరాజమంద్రంచదువు కెలాగావెళ్ళిపోతారు. ఇక్కడ వున్న నాలుగురోజులయినా, రోజూ ఒక్కసారి మీమఘాన్ని కనపరుస్తూ వుండండి—’

అని ఆ అమాయకురాలు కోరితే రేసేనన్నాను. ఇప్పుడందుకు వ్యతిరేకంగానడుస్తే, ఆమె నన్నవట్టి దగాకోరుగా యెంచుతుంది.

నాన్నగారు లోకువగాబట్టి—నన్ను కట్టడిచేశారు. పిన్నిమనస్సు నేమయినా కట్టడిచెయ్యగలిగారా! గతరాత్రి ఆమె తలపెట్టినదురంకం వీరికీమీ తెలియదుగదా! తెలుస్తే ఏమిచేస్తారు! ఆమెను అక్షణంలోనే విడిచిపెడతారు!

ఒద్దు—అటువంటిపాపం నాకెందుకు ‘చెప్ప’ నని పిన్నికి మూట నూడా యిచ్చాను.

రోజూ అయితే, యీపాటికి ఏవండసార్లో నాదగ్గరకొచ్చి, ఆ బురూ, యీకబురూ చెబుతుండేది. నాకు కాఫీతానేవ్యయంగా ట్టుకోని వచ్చేది. ఈవేళనన్ను చూడడానికే ఆమె ముఖంచెల్లడం! దుగాలోలుపోవని! నిజానికి యీమెలో యిటువంటి మహాగ్నిజ్వాలలు బయటికి వుండని నే నెప్పుడూకూడా అనుకోలేదు. ఇంతవరకూ ఆమె

నాయుండు గనకరచే ప్రేమను మాతృవాత్సల్యమే అనుకొన్నాను గాని, అందులో యిటువంటి కామవాఙ్ముఖిమిప్రదని కలతోకూడా అనుకోలేదు.

ఆమె కిటువంటిపాడు బుద్ధిపుట్టకనే వుండాలిగాని, పుట్టినతరువాత యీవేళకాకపోతే మరొకనాడైనా-ఆమె తనశీలాన్ని భంగపరుచుకొని తీరుతుంది. మాటలతీరునుబట్టి, ఆమె తనయావ్వనసౌందర్యాలను అనుభవించడానికే కంక్షచెందకట్టుకొన్నట్లు కనపడుతుంది.

అమాయకులయిన నాన్నగారికేమీ తెలియదుగదా! ఈవిషయమిటువంటివని నారితో 'చెబుదామో' అని అనుకున్నాను. అంతేగాకుండా, యిందునుగురించి యింట్లో పెద్ద పెద్దగొడవలు ఒడులుదేరతాయి

అన్నిటినిగూచునది వ హాస్య విషయం ఇక్కడవున్నంత కాలమూ ఆమె యిటువంటి మాటలతో నాకు యోగ్యతలేదు. నేనుండగానే యిటువంటివి అవుతుందనీ, నేను నావేతులతో ఆయిటికి ప్లాను గీశాననీ—అందువల్లనే 'అది అంతజయప్రదంగా సాగుతూ వుందనీ, ఆ అమాయకురాలు చెప్పకొని మురిసింది యిక ఆమెకంటికయినా కనుపించకుండా, నేనామెకిటువంటి ద్రోహమును చేయబోతున్నానని ఆమెకేం తెలుసు!

పోనీ ఆమె మాయంటి కొస్తుండేమో నంటే, అటువంటి దనలేజరగదు. ఇదివరకప్పుడప్పుడు మాయంటికి వస్తుండడము—దానిని సహించలేక, నాన్నగారూ, పిన్ని యేకమై,

'ఈసారి మాగుమ్మం లోక్కావంటే, కాళ్ళు విరగ్గొట్టినాము—ఆని ఆమెను అనరాని మాటలనడము అప్పటినుంచీ ఆమె మాయంటికి రావడమును విరమించుకోవడము—అయిపోయింది. అందువల్ల, తిరిగి ఆమె తనంతట తాను మాగుమ్మం లోక్కుతుందన్నమాట సర్వకల్ల.

ఇంతకూ ఆనిరుపేదలంటే నాన్నగారికింత కడుమొందుకో!
బారుచేసిన నేరమేమిటి! ఈపట్టుదల, యీకడు, వాటికి స్వయంగా
కలిగినదేనా, లేక విన్న నీమనస్సునా చెప్పిపెడుతూవుందా! ఏమో
నిజానిజాలు భగవంతుడికే తెలియాలి—'

అని అతడు మతిలేనివాడిలాగున తనలోతాను తలపోసు
కొంటూవుండగా, యింతలో నుండరమ్మ స్నానంచేసి, చిన్నబట్టి
కట్టుకొని, అతని ముందునుంచే వెనుకొడము సతడు చూచాడని
చలం అక్కడవున్నవిషయం ఆమెకు తెలుసు. అయితే తనగదిలో.
వెళ్ళాలి. ఆ మార్గదశవ్వ వేరుమార్గమేదీ తనకు అందువల్ల,
ఆమె అతనిముందునుంచి విధిగా వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

అప్రయత్నంగా అతడామె ముఖంలోకి చూశాడు అప్పు
డామె ముఖాన నెత్తురుచుక్కలేదు నిత్యము సౌందర్యదేవత
లాగున కనుపించి ఆమె ఆనాడు ఎదుకో అతనికి విశృంఖలా
కనుపించింది

ఆవిశ్వతాకారం యింకా మెటువంటి భయంకర కార్యరూపం
బాలుస్తుందో అని, చలానికి గుండెలు దడదడ కొట్టుకొన్నాయి.

అతడు మనశ్శాంతి కోరకు యీమాతృకాలం కిభ్యమాను
కొని ఆకుర్చిలో ఆలాగే కూర్చుండి పోయాడు!

౬

వరహాలుయింటికి మూడు తోరణాలు కడుతూవుంది—ఆశుభ
సమయంలో ఆమెకొకకంట నీళ్ళు కారుతున్నాయి. అదేసమయంగా
రామన్న సంతలుగారి యింటినాఖరు అప్పుడు ఆమార్గాన వెనుకూ
గుమ్మంలో యిట్టే ఆగాడు.

కడుతూవున్న మామిడితోరకాలను ఆగుక్కాన అలాగే వొడి
లేసి, కళ్ళంట కాదుతున్న నీళ్ళు చచ్చును శుశుచుకొని—ఆమె
అరుగు చివరకొచ్చి—

‘ఏమిరా అప్పడా! మీచ్చియ్య గారెక్కడా జాడేను—
ఊళ్ళోలేరా! ఒంట్లోనున్నీ గావుంగా! అసలు ఎరుటకీ రావడంలే
దెందుచేత?’

అని ఆదుర్దాగా అడిగింది.

‘ఊళ్ళోనే వున్నాను—ఒంట్లో నున్నీ గానూ లేను—’

‘అయితే యిదేంచిత్రం ఎక్కడా కంటికయినా అవుపించడం
లేదే?’

‘ఆస్త్రానే నువ్వవుపిస్తే చెప్పమన్నారా అయ్య.’

‘ఏనని చెప్పమన్నారు’

‘పాటి మనస్సు బావుండిదం లేదట! అది కని బయటికికూడా
రావడంలేదట. ఈవేళ మీయింట గృహప్రవేశమని కూడా ఆయనకు
తెలుసునంట! చాలా సంతోషించారనీ, ఆకార్యం జయంగా జరుగు
తుందనీ చెప్పమన్నారు. వారురాండుకీమీ విచారించొద్దన్నారు.’

అనిచెప్పేసి, అప్పన్న శివరాత్రినా వెళ్ళిపోయినాడు.

అసంతరం చాలా నేటివరకూ వరహాలా అరుగుమీద
కొయ్యబొమ్మలాగ అలాగే నిలచుండి పోయింది.

‘మూడు మాసాలయింది ముఖయినా కనుపించకుండా
చెయ్యడానికి నాసాపమేమిటి! ఇప్పుడీ కబురయినా ఈఅప్పన్నవల్ల
తెలిసిందిగాని, లేకపోతే అదికూడా లేదుగదా!

ఇంతకాలానికి ఎంతోకష్టపడి, ఇల్లు కట్టడమును పూర్తి
చేశాము. నామీగ ఏఆగ్రహమూ వొచ్చి, ఈమూడు మాసాలూ
కంటికగుపించక పోయినప్పటికీ, ఈగృహప్రవేశాని కయినా తప్పకుండా
రావలసిందని, మాఅయ్య పాళ్ళయింటికి సగయంగా వెళ్లి పిలిచాడు

అతను రాకపోతే నాకీ సంతోషమెందుకూ? అతనుగీచిన ప్లాను ప్రకారంగా యిల్లు కట్టడం పూర్తి అయినాక, యెలావుందో అని ఓక్కసారివచ్చి చూడనయినా చూశాడుకాదు.

నామీద అతనికింత ఆగ్రహం కలగడానికి కారణమేమీ కనపడదు. అదిగో మూడు మాసాలక్రితం నిక్కనాడు మధ్యాహ్నంవచ్చి నాదగ్గర కూర్చుని అన్నం తినిపించాడు—ఆవేళ రాత్రి వదికూ మాయింటిదగ్గరే వుండిపోయాడు.

దానినిబట్టి ఓకిటయి వుంటుందే పొగుంటికి వెళ్ళొస్తానని కామన్న పంతులుగారు కొడుకునేమయినా కట్టడి చేశారేమో! అంతే అయివుంటుంది. లేకపోతే చలం ఎంతోకాలం నిన్ను చూడకుండా, నానో మాటలాడకుండా వుండవచ్చు—

అన్నతలంపులు రాగానే, ఆమెళ్లు తిరిగి నీభుజిమూయి. ఆమెవాటిని పయట చెగుతో వాగ్గుక్కుంటూ ఆటలుమీద అలాగే యిబ్బడివుంది. ఇంతలో సరయ్య వాక్ట్లోకొచ్చి—

‘వీంటి! ఈగుమ్మనికొకా మూడుదాకులే కట్టలేదూ!’ అంటూ, ఆమె ముఖంపయిపుచూసి తెల్లబోయి—

‘అదేమిటి! ఆలా యేడుస్తున్నా వెందుకూ!’

అని ఆమెకళ్ళమీది చేతులు తీస్తూ అడిగాడు.

‘చలం యీవేళకూడా మన యింటికి రాడట!’

అని వరహాలు శోకరుగ్ధమయిన కంఠంతో అంది.

‘ఏందుక్కరాడుట!’

‘ఏమో.’

‘ఎవరు చెప్పారు?’

‘కాళ్ళ అప్పన్న యీదార్ని పోతూచెప్పాడు.’

‘అదేమిటి! అతని! మనమీద దయలేవ్పించిపోయి!’

‘అదిగాఁనాన్నా! రామన్నపంతులుగారే అతన్ని యింత కాలమూ మనసుంటికి రాక్షండా చేశాను’

‘అందుకయినా మనమీం చేయ్యగలం’

అదిగాకపోయినా, రామన్నపంతులుకు మనమీద యింతకక్ష యెండుకో అర్థంగావడం లేదు.

‘అది ఆశుపకు మొదటినుంచీవున్నదేగా! అతని బాకీని చల్ల గట్టకుండా యిల్లు కట్టుకొన్నామన్న కారణం అతనికి పాతకక్షను మనింత పెంచి వుంటుంది.’

‘నువ్వుచెప్పినమాట నిజమే అయివుంటుంది సీమాత్రం వివేకం నాకు లేకపోయిందచూడుతిల్లి! ఆల్పవృద్ధి యింకాయేమని చెప్పామా!’

‘చలానికి మనస్సు బె గాలేదనీ—అతను మనయిల్లు పూర్తి అయినందుకు చాలా నంతోపించాడనీ—తాను రానందుకు నన్ను విచారించ వద్దనీ, ఈయన గృహప్రవేశక కార్యం జయప్రదంగా జరుగు తుందనీ చెప్పమన్నాడుట—నాన్నా—

అంటూవుంటే ఆమెకింక దుఃఖమాగిందిగాదు—తండ్రి హృదయంమీద వాలిపోయి వెక్కిరివెక్కి యేడుస్తూ.

‘అతను చూడనియీ అనందం యింకెందుకునాన్నా! రాత్రిం బుగ్గెళ్లు కట్టుకొని, కట్టుకొన్న యింట్లో చలం ముందుగా అడుగుమోటు తాడిని మురిసిపోయాను. అతను కంటిక్కను పించాడూఅంటే, పొక్కు మంతా మరచిపోతాను. నమయానికి కలవలుకూడా వచ్చాయి. తిరిగి అతను యెక్కడవెళ్ళిపోతాడో, అతనుప్లాను గీచిన యింట్లో అతను వుండగానే గృహప్రవేశంకూడా జరగాలని, నిద్రపోతాడే లేకుండా కాళ్ళుచేతులూ విరగ వొక్కుకొని, పూర్తి చేకూర్చుకుంటానన్నా! నాఅనందం అంతా అడుగంటి పోయింది.

ఈ యింటికి శంఖుస్థాపన చేసింది చలం! గృహప్రవేశానికి ముందుగా, అతని ఫోటోనుగోడకు తలగించాను. అతని సరసను కూర్చుని ఓరమాన్నం తింమానకొన్నాను—

అని ఆమె యికమాటలాడలేక, చేతులతో ముఖాన్ని కప్పి కొని లోపలకు వెళ్ళి పోయింది.

‘పిచ్చిపిల్ల! అతనియందు మమకారాన్ని పెంచుకొంటావున్న కొద్దీ అతనిమెకు దూరమవుతున్నాడు. అతనుకంటిక్కునపించకుండా వున్న యీయూదుమాసాలు కొట్టుకుపోయింది. ఏరోజు కారోడే ‘చలం యీ వేళనస్తా’ డని ఆశపడిడేది. కొనకామె ఆశెలునిరాశల య్యాయి—ఏ చచ్చనూ’

అని నయ్య శనగా అనకొని, ఆమె కట్టకుండావిడిచిన మామిడితోరణాలను తిరిగి గుర్రాల్కుకట్టి, లోపలకు వెళ్ళాడు.

అక్కడోక చా. మీదపడుకొని, వరహాల గుండబద్ధలయ్యే టట్లుగా దుఃఖస్తూవుంటే, ఆ శిక్షిప్రాణం పూరుకోలేకపోయింది. అతడెన్ను ఒళ్ళోకిరిసుకొని, కళ్ళనీళ్ళుతుడుస్తూ—

‘శవ్వపడికట్టకొన్నయిట్లో తొలినాడెందుకత్తల్లీ! యిలాదుఃఖ పడతావు! బయట గుర్రాల్కు మామిడాకులుకట్టి, లోపలనువ్వీవి కేవలగా ముఖాచదంబుందిదేనా! అతని పరిస్థితులెటువంటివో మనకు తెలియవు. ఏమాత్రం ఏలుగ వున్నా అతను ఈశుశనమయంలోనిన్ను బ్రతుకోకుండావుండేలాడినా!

అనుకోకత్తల్లీ! నామాటనిను— ఇకతూరుకో! కలకత్తలు నలు గుర్రా ఎచ్చెవేళయింద నిర్వికార యిదేవిధంగా దుఃఖస్తూకూర్చుంటే ముచ్చిన వాళ్ళందరూ యేమా అనుకొంటారు! లేది చాపలుకెయ్యి కత్తల్లీ! కుళినమయం!

‘ఏమిదునాన్నా! నా కీవును—నాకులపెద్ద—నాచలం లేనప్పుడు
నాకులపెద్ద—నాకులపెద్ద—నాచలం లేనప్పుడు

శ్రీ బుద్ధి

‘కాదు—అయినప్పటికీ, తీరా నలుగురునుపిలచి, వారొచ్చేటప్పటికి నువ్వాకచోట—నేనొకచోటా దుఃఖపడుతూకూర్చుంటే, ఏమర్యాదగా వుంటుందితల్లీ! నామాటవిను. లే—’

అని తండ్రికూతుర్ని చెయ్యిపట్టుకులేవదీశాడు.

‘నాకు ఏమని చెయ్యడానికి చెతులూ కాళ్ళూ అడడంలేదు నాన్నా! నా నరాలోని పట్టుతప్పిపోయినట్లుంది.’

‘నువ్వేమీచెయ్యొద్దుతల్లీ! అందరూవచ్చేటప్పటికీ, నొసటకుంకు మబొట్టుపెట్టుకొని, నువ్వలానుంచో అన్నివనులూ నేనేచక్కబెట్టి, ఈవేళకీ కార్యం యెలాగోఅయిందనిపిద్దాము.’

అని సరయ్యే తరువాయి పనులన్నింటినీ పూర్తిచేసి, యింటినిండా చాపలు పరిచాడు. మొదలు పురోహిత బ్రాహ్మణుడు— ఆవెనుక, పిలువబడిన పెద్దలు—అందరూవచ్చారు. ఎచ్చినవారందరూ కూడా, మొదట ఆనూతన గృహమునంతటినీ కలయదిరిగి చూచారు.

‘ఈ యెల్లవెరు కట్టారోగాని, చాలాబాగుంది సరయ్య! అన్నారు.

‘రామన్న పంతులుగారబ్బాయి ప్లాసుగీశారు— యిటుకలకు మన్నుత్వ్వడందగ్గరనుంచి, పునాదులుతవ్వడము— గోడలుపెట్టడము— కలసకొయ్యడము— అన్నిపనులూకూడా నేనూ, మావంహాలూ చేశాము!’

అని సగర్వంగా చెప్పాడు సరయ్య.

‘స్థలకొద్ది అయినా, యిల్లుబంగరంలాగచాలా బిచ్చిడిగ్గావుందోయీ!’

అని అయిల్లుచూసిన వారందరూ ఒకటే మెచ్చుకోవడం.

‘శబం యీసమయంలో ఎక్కడవుంటే, యీనూటలవచ్చిస్తోంది. అసలదించేవాళ్ళ!’

‘అని వరహాలు లేనలో అశక్తిని, ముగత దుష్టుడడి. ఆనాటి కార్యక్రమానికి ముందుగా, మధ్యనావిట్లోగోలకు లేగిలింపివేస్తున్న చలంభోటోకు దండలుపేరి, హరితులవల్ల ముందు మహాళలు.

అమెచేట్టల కక్కుణివారేమయినా అమెండానెహా :-

‘అయిన గీచినయింటి ప్లాగీగీతలు ఈవిధంగా కార్యహంపం దాల్చి ఫలసిద్ధినిపొందా యన్నప్రచారహంబో అమ్మాయి అతనికి భోటోకు ఆటలో మొక్కుకొంటుంది.’

అని నరయ్యచెప్పాడు. అందరూ అంతే అభిప్రాయముకొన్నారగాగి, అంతామీకు వృద్ధుడొదిదేవుడిని అందుకుదురు!

అనంతరం భాగ్యవంతుని వ్రాసిన రాష్ట్రకూటు, తరువాత వచ్చినవాటికి తంబూలాది సత్కారములు జరిగా. నరయ్య నిరుపేదగాబట్టి, అన్ననమారాధకు బదులుగా శ్రీరామ్మును మాత్రమే విందుచేసి అంగంటి తిండ్లవంతులకు సత్కారము అన్నీటకంటే అదరముగొప్పదిగాబట్టి అందరూ వానినే ల్లిప్తుల వెళ్ళిపోయినారు.

ఈకార్యక్రమమంతా జరుగుతూవున్నంత సేపు సహజవృద్ధ యాకారంపాలుపెట్టి కోసినట్లుగా అయిపోయింది. దీనినామెయెల్లా కోరింది, అందరూ వెళ్ళిపోయిన అనంతరం, వీధి అగుగుమీదనిలుచి బిప్పటి సంధ్యారాగంవయిపు సూన్యంగా, చూస్తూంది.

ఇంతలో ఆగుమ్మంముందునుంచి, ఒక ఒంటెద్దులబండి, పరుగెత్తిపోవడము. అందులో చలం తనసామానులతో వెళ్ళిపోతుందని భావించింది.

ఈవరహాలుకు కార్య అరుగుమీద యిక నిలచోలేదు.

అమెండానెహా అంటి పెనకాల పరుగెత్తుతూవుంది.

అమెండానెహా అంటి పెనకాల పరుగెత్తుతూవుంది.

యంతకాలమునీ అతనిలోపున్న దుఃఖం ఒక్కసారి పొంగి ఉబికింది. అతనినేత్రా అన్యపూరితాలయినాయి ఇంతలో ఆమె 'రుగెత్తివచ్చి అతన్ని కలుసుకొంది. అత నామెయిబాన్ని చూడలేక పోయినాడు.

'చలం! చలం! ఇలాగేనా చెయ్యడం? మూడుగూసాలుంచి కనుపించక పోయినా, మాగ్నహావవేశంనాడయినా, ఒక్కసారి రాకూడదూ? నువ్వుంత నిద్రయింపు ఎహించడానికి నేనేం చేశాను?'

అని వెక్కిరించి యేదన్నూ అంటూవుంటే—అతని కంఠం కూడా శోకంతో పూడకొని పోయింది.

'ఎరళూ! ఎవ్వరైనా చెప్పిస్తే నాది నాలు బాగుండక పోనడంకల్లా, అలాగే కట్టడి జీవితమైపోయినదం తీ—కలవలయి పోయినాయి. నే—జీ—అ—ప—రాజులుండ్రీ వెళ్ళిపోతున్నాను. నువ్వు—

బద్ద—

అని ఆమె బడిలోపున్న అతని గొండుచేతులూ పట్టుకొని అంది.

'వు నాకోసం ఎంతగా పరిశ్రమిస్తే మాత్రం యేంలాభం వుంటుంది? నాది అన్యతంత్రపు బ్రతుకు నన్ను మరచి పోతేనేగాని, నీవునన్నుకు శాంతికలుగుదు—'

'ఇక్కడికి మళ్ళీ యెప్పుడొస్తావు?'

'బ్రతికిబాగుంటే, తిరిగి వేసంగి కలవలకు—ఇక నన్ను వెళ్ళనియ్యి—వ్యవధిలేదు—'

అని ఆమెతోచెప్పి, బండిని పోనీయవలసిందని, అతడు బండి వాడిచి హేచర్ని గాను, బండి, తిరిగి వరుగెత్తి పోతూవుంది.

అరహాలు అక్కడే నిలుచుండి పోయింది. చిల్లులు పడ్డట్లుగా ఆమె కళ్ళందు నీళ్ళు సంతత ధారాపాతంగా కారడం మొదలు

పెట్టాయి. చలం ఆదృశ్యమును చూడలేక, ముఖము నింకోవయిపు తిప్పేను కొన్నాడు.

మరుక్షణంలో బండి అంతర్ధానమయింది. వరహాటుకీ ప్రపంచ మంతా అంధకారబంధురం!

2

‘చలందగ్గిరినుంచి ఉత్తరమేమీరాలేదేం వెళ్లాక?’

‘ఏమో! ఏంచెప్పను?’

‘రెండుమాసా లవలేదూ వెళ్ళి?’

‘పయిగా అయింది.’

‘ఈ చదువు లేనిటో వేషాలేమిటో నాకేమీ అర్థంగావడం లేదు.’

‘డబ్బుఖర్చుకీ పాడైపోవడానికీ?’

‘నిమంగా అంతే, పెద్దచదువుల్లోకి వెళ్ళినకొద్దీ, అబ్బాయి బుద్ధులు మారుతున్నాయి. ఇదివరకులాకాదు. మీరన్నా, నేనన్నా పోణిమిస్తూవుండేవాడు. అక్కడ ఏదురలవాట్లకయినా లోబడ్డాడేమో, లేకపోతే ఎన్నడూయింతకాలం ఉత్తరం రానుకుండా వుండలేదు.’

‘నాకూ అలాగేతోస్తూంది. పోనియ్యి చెడిపోతాడు. ఏం చేస్తాం.’

‘అలాగునని వూరుకొంటే యెలాగండే!’

‘ఏంచెయ్యమంటావు!’

‘అతగాడు పెద్దచదువులుచదివి, ఎక్కడో నాఖరీలు పెలగపెడి ముసలవయసుకా యేమిటి! మనకున్నదానిని ఎవరుతిగ్గను

రప్పించెయ్యండి.

అల్లాగే.

‘మీరంత అమాయకులండీ! మనం డిక్రీపొందిన బాకీవుంటూ వుండగా, సరయ్య కొత్తగా యిల్లుకట్టుకొని, అందులో ఎలా కులుకు తున్నాడో చూడంలేదూ!’

‘అవును—కులుకుతున్నాడు.’

‘అవునేమిటి! అదిక్రీరి తక్షణం అమలు జరిపించామంటే, ఆయిల్లు మనవక మయిపోతుంది—వాడు నిలవడానికి సీడలేకుండా, కూతురుతో యీగ్రామంనుంచి లేచి చక్కా బోతాడు. అప్పుడు ఆవరహాలమ్మ గోల మనకు లేకుండా పోతుంది. రేపు మనచలం వచ్చాక, నిర్విచారంగా వు ఉచ్చు—మనకేధియమూ వుండదు—

మామంచి సలహా అని పెళ్ళిపోయాడు రామన్నవంతులు

నుండరమ్మ చక్కగా అలంకరించుకొని, బిందెవట్టుకొని చెరువుకు బయలు దేరింది.

మార్గంలో ఆమె కెందుకో ‘ఆనాడపరిమితమయిన సంతోషమును కలిగించే ఆలోచనలు తట్టాయి

‘నాప్రేమ నిధానం నాకు తిరిగివస్తుంది. అతడు నాకోరికను నిరాకరించినా, అనుక్షణమూ, అముద్దుముఖం కళ్ళక్కని పిస్తూవుంటే చాలదూ! నాపాపిష్టి కర్మగాకపోతే, ఆమోహనా కారుడికి నేను సవతితల్లివై వుట్టినా అంతకంటే బాగావుండేది. లేదా, నేనే ఆవరహాలమ్మ నయితే, యికలేనిదే నుంది!—

అరి ఆమె తనలోకా నాలోచించు కొంటూ, చెరువుగట్టు చేరుకొని, అక్కడబిందె తోముకొంటూ వుండగా, యింతలో వెనుక నడిచి—

‘ఏమండోయ్! అత్తయ్యగారూ!’ అని యెవరో విలిచారు. నూదరమ్మ యిట్టే వెనుదిరిగి చూసేటప్పటి కక్కడ వరహాలమ్మ ఒక కుండను వట్టుకొని ప్రత్యక్షమయింది. ఆమెను చూసే చూడడంతోనే నుందరమ్మకు అరికాలుమంట తలకెక్కింది.

‘ఎక్కడనుంచి తీసుకొచ్చి పెట్టావు యీపాడు వరన! నేను నీకు అత్తగారైలా అయినాను. నీదేంకులం! నాదేంకులం!’

‘అయ్యో! గోటికలావచ్చేసింది అన్నాను. కోప్పడకండి నుందరమ్మగారూ!’

‘నోటికొచ్చి ప్లుగా అనెయ్యడమేనా యేమిటి! మంచి చెడ్డ ఆలోచించ నక్కరలేదూ!’

‘పొగబాటమ్మా! తులించండి—’

అని వరహాలమ్మ అనగా, నుందరమ్మ తిరిగి ఆమెముఖం చూడకుండా తనవని తను చేసుకొంటూవుంది.

ఆమె తన్నెంత విదిలించి పారేసినా, చలం విషయమై ఆమె నడక్కుండా వుండలేక పోయింది వరహాలమ్మ

అయిదు నిమిషాలు గడిచిన అనంతరం ఆమె భయపడుతూ, భయపడుతూ, భయపడుతూ నుందరమ్మ నడిగింది—

‘అయితేలమ్మా! ఈమధ్య మీఅబ్బాయిగారి దగ్గరనుంచి వీమయినా వుత్తరం వచ్చిందా!’

ఆవత్సరం నుందరమ్మ తోకతోక్కిన పాములాగున లేచింది.

‘ఏం! ఎందుకూ! మీఅబ్బాయివూను నీకెందుకూ! ఈవత్సరం నీస్వవరదగ మన్నారంట! అందమయిన కుర్రాళ్ళను పాడుకెయ్యడాని కక్కడ, యిటువంటి రంకుముండలు తయారవుతూ ఉంటాయి—’

అని నుందరమ్మ, యిహవత్సరం నిలుచోకుండా నుందరమ్మ నడచి పోయింది.

‘అయ్యో! ఇంతమాత్రానికే, యీవిడకేంక ఆగ్రహంయెందుకు కలగాలి చెప్పా? నేనా పుణ్యాత్ముడి నామముక స్మరించడానికీకూడా అర్హత లేనిదాన్ని గాబోలు! అందుకే ఆవిడి అలాటిట్టింది.

నేనిలా అడిగినందుకామె కెంత కష్టంగాలేకపోతే, యిటువంటి మాటలంటుంది నేను తమకొడుకునుగురించి అడిగినందు కామెమనస్సు కెంతనొప్పి కలిగిందో గదా! ఈ విషయమింతకు ముందే తెలుస్తే అడుగుతానా? ఇంతకూయిది, యీవేళెను లేచినవేళా విశేషం! లేకపోతే, ఆమెచేత అటువంటి మాట నెందుకు పడితాన—

‘రంకముండ’ అంది నాదగ్గర ఆమె అటువంటి గుణాలను ఏమిచూసింది! ఇంతకూ వారిది పెద్దకులం—వారేమన్నా చెల్లుతుంది—’

అని కొంతసేపు విచారించిన అనంతరం వరహాలు సీళ్ళకుండ త్రుగొని, గృహాభి ముఖంగా నడిచిపోతూవుంటే, మార్గంలో ఆమెకు అప్పన్న యెదురయినాడు. అతన్ని చలం విషయం ఏమయినాకొంచెం తెలుసునేమో అడుగుదామని, ఆమెకు నోటిచివరదాకా వచ్చింది. కాని, ఆవిషయం సీకెందుకని అతనుకూడా సుందరమ్మలాగునే చీవాట్లు వేస్తాడేమోనన్న భయంతో, వంచిన తలనెత్తికుండా తన దారిని తాను పోతూవుంది.

‘ఏంటల్లీ! కులాగావున్నారా!

అని అప్పన్నే ముందుగా ఆమెను అడిగిరించాడు. అతడు మాటలాడించి నవ్వుకు మాటలాడకపోతే బాగు డదని—

‘అ! కులాసాగానే వున్నా మన్నయ్యా!’ అని విషయంగా నిరమాధానం చెప్పింది.

‘అయితే యీకలుకు నువ్వు వున్నావా!’

‘ఏం కలురన్నయ్యా!’

‘చలమయ్యగారు తిరిగి వచ్చాస్తారంటి!’

‘చలమయ్యగారు! తిరిగి వచ్చేస్తారు!’

‘అవునుబుల్లి! రాజమండ్రిలో చదువు మానేసి, యిక్కడి కొచ్చేస్తారంటి! యింక అక్కడికి వెళ్ళనే వెళ్లరట—’

‘ఈ అప్పన్న యెటువంటి చల్లని కబురు చెబుతున్నాడు!’

అని ఆమె తనలోతానే ముడిసి పోయి—

‘అయితే, అప్పన్నా! నీకీకబురు ఎవరుచెప్పారు?’ అని తన తనసంతోషాన్ని తనలోనే యిముడ్చుకొని, అడిగింది. వరహాలమ్మ.

‘మా రామన్న పంతులు గారే చెప్పారు. ఈవేళి వుత్తరం కూడా రాకారు. అవుత్తరాన్ని నేనిప్పుడే పోవులో వేసివార్తున్నాను.’

‘నిజమేనా!’

‘నిజంబుల్లి!’

‘నువ్వబద్ధమాడవు—నాకు తెలుసు—అయితే రామన్నగారు యెందుకు చలమయ్యగారిని చదువు మాపించేసి, యిక్కడికి రమ్మంటున్నారా!’

‘వారా ఆశ్చర్యమిగిల్చి విడిచి వుండలేక బెంగెట్టుకుపోయారు బుల్లి! అందుకని చదువువాడ్లు—గిడువువాడ్లు—తచ్చరం వాచెయ్యమని వుత్తరం రాకారు.’

‘అయితే అప్పన్నా, మీ చలమయ్యబాబుగారిక్కడికి యెన్ని రోజుల్లో వస్తారో నీకేమయినా తెలుసా!’

‘నాయనగారంటి, ఆ అయ్యహాడిలిపోతూంటాడు. అందుకని వుత్తర మండగానే వచ్చేస్తాడుబుల్లి!—ఆరికీ నీకూ నేస్తంగాబట్టి, ఆ కబురు నీకు చెబుతున్నానుబుల్లి!’

‘అప్పన్నా! నీమేలు మరిచిపోను. ఈకబురుచెప్పి నాకు నువ్వైతూ ముఖోపకారమును చేసినవాడవయ్యావు.’

‘అ! దానికేంటే! బరువుకుండగాబోలు—ఎళ్ళు—’

అనిచెప్పి, అప్పన్న ముందుకుసాగి పోయాడు.

ఆ ఊణంలో వరహాలమ్మకు ఎక్కడలేని సంతోషమూకలిగింది.

ఆమె ముఖాన తిరిగి ఆనందరేఖలంకురించాయి. ఆ మాటనువిని ఆమె తనన్నే హితుణ్ణి! అప్పుప్పుడే కళ్ళారా చూసిసట్లుగా మురిసిపోయింది.

ఈ శుభవార్తను తండ్రితోచెప్పి, అతినికూడా తన ఆనందంలో భాగమును పంచదానికని, ఆమె వడివడిగాపోయి యిల్లుచేరు కొంది.

‘ఏం తల్లీ! ఇంతఖులాసాగావొస్తున్నావెందుకూ!’

అని ఆప్రాతఃకాలపుతేతనీ రెండలలోని కుమార్తె శోభను చూసి, నరయ్య ఆ సందాళ్ళర్యాలతోఅడిగాడు.

‘నాన్నా! చలం! నాదేవుడు—తిరిగి రాజమండ్రునుంచి యిక్కడ కోచ్చేస్తున్నాడు. చదువు మానేస్తాడుట కూడాను. తిరిగి అక్కడకింక వెళ్ళనే వెళ్ళడు—’ అని కేదిచెప్పింది



౨

కొద్దిరోజులు గడిచిన ఆనంతరం—

‘ఏమండీ! అబ్బాయి యీవేళ వొస్తాడా యేమిటి!’

‘అ! అతనురాసిన పుత్తరం ప్రకారంగా అయితే యీవేళరావాలిమరి.’

‘మీరా విధంగా పుత్తరం రాసినందుకు యేమనుకున్నాడో యేమూ!’

‘ఏమనుకొంటు మనకెందుకూ? మనం అజ్ఞాపించిన విధంగా చదువుకు రాజీనామాయిచ్చేసి, వస్తున్నానని రాశాడుగా’

‘రాశాడు పాపం! స్వతహా అతడుబుద్ధిమంతుడేనండీ! అదుగో ఆవరహాలమ్మ సావాసంపట్టి చెడిపోతున్నాడు.’

‘రేపా యెల్లుండో డిక్రీఅమలుజరుగుతుంది. ఇహ మనకు దాని వీడకూడా వొదిపోతుంది.

‘వొదిలిపోవాలి! అప్పుడు నేనాంజనేయులుస్వామికి కొబ్బరి కాయలు కొడతాను. మీకు తెలియదుగాని, ఆడవాళ్ళల్లో యెటు వంటి మాయలమారిముండలయినా వుంటారు.’

‘వుంటారు.’

‘చలం దాని అంచాన్ని చూసి మోసపోయివుంటాడు. ఆ! అన్నట్లు మీలో చెప్పడం మరచిపోయాను. ఆవరహాల్ని నేనింతవరకూ ఎన్నడూ సరిగాచూడలేదు. మొన్న చెరువుగట్టుదగ్గర కనుపించింది. చూచేనండీ! నిజానికి చాలా అందమయిన ముండనుమండీ అది—వద రేళ్ళకంటే యెక్కువుండవు. పచ్చనిశరీరచ్చాయ— కనుముళ్ళుతీరు చెప్పకోదగ్గది. దానిఅందం మోకాళ్ళవరకూ వేలాడే అజ్ఞాద మెంతిబాగుందండీ! ఆడవాళ్ళకే మోహాన్ని కలిగిస్తుండది—’

‘అవునవున—నేను దాన్నింతకుముందు రెండుమూడుసార్లు చూశాను. అది అనలు అకులంలోపుట్ట వలసిన పిల్లగాదు.’

‘మనలోకూడా అటువంటి సాగన్నయిన వాళ్ళుండడం చాలా కష్టం అందుకనే మీకొడుకు దానిపలలోపడ్డాడు. మనలో మాట చెప్పకోవాలసొన్నే, దేవలోకంలోకూడా అటువంటి సాగనయిన పిల్లలువుంటారని నాకు నమ్మకంలేదు.’

‘శాశమ్మ!’

‘నయ్యగో నాలో వరసకలిపిమాటలాడుతూవుంది—అదిచూడండి

‘ఏమని’

‘నేను దానికి అత్తగార్ని ట విన్నారా?’

‘అసి దానిదుంపలెగ? చాలాదూరం పోయిందే ఆవరస?’

‘మరేమి టనుకొన్నాయా! అని.’

కృమంగా సాయం కాలంకూడా అయిపోయింది. అనాటికి చలం రాజ్ మోసని నుండరమ్మ నిన్నుహచెంది, నిరాశతో లోపలకు వెళ్ళిపోయిన మరుక్షణంలోనే, గుమ్మంలో ఆగిన్ జట్కూబండిలోనుంచి చలం దిగాడు.

చదువును విరమించుకొని, తన్ను నిలంచున్నవళంగా బయలుదేరి రావలసిందని, తండ్రిగారు రాసిన కారణం యెటువంటిభయంకరమయినదై వుంటుందో, అని జంకతూనే చలం లోపలకు వెళ్ళాడు. ఇంటి యొక్కపక్కస్థితి—అలంకరణాలూచూస్తే అతని కంఠభయవడవలసిన అవసరమేమీ కనపించలేదు.

కచ్చేరీ సావిట్లో కూర్చున్న రామన్న పంతులుగారే ముందుగా చలాన్నిచూచి, ఆవిషయమును లోపలినున్న భార్యకు తెలియపరిచాడు. ఆమె పట్టనేని సంతోషంతో యివలకొచ్చి చలాన్నిచూసింది. కాని, ఆమె అతని ముఖంలోకి ధైర్యంగాచూడలేకపోయింది. ఒకానొకరాత్రి అతనియొక్క తృణకారఘట్టం జ్ఞాపకంగారాగా ఆమెసిగ్గుపడితలను వంచుకొంది.

‘వేడిసిద్ధుపెట్టాను. అబ్బాయిని ముందుగా స్నానంచెయ్యమనండి.’

అని మాత్రం భర్తతోచెప్పేసి, ఆమె లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

‘ఏమండినాన్నగారూ! చదువునుకట్టిపెట్టి, నన్నింతఅర్జంటుగా రప్పించారెందుకూ?’

అని చలం తండ్రినడిగాడు.

‘ఏమీలేదబ్బాయి! నేను చూస్తే పెద్దవాణ్ణయిపోయినాను. మగ దిక్కులేదు—నేనూ మీ పిన్న కూ, నిన్ను విడిచిపెట్టి వుండలేకుండా వున్నాము. అందుకని చదువు మానిపించి, నిన్నిక్కడకు రప్పించాము.’

‘అయితే నేను తిరిగి రాజమండ్రం వెళ్ళిన వనరం లేదన్న మాట!’

‘ఇంకెదుకూ! చదువు మానుకున్నావుగా! యింకోవిషయ మేమిటి అంటే—భగవంతుడు మనకేదో సమృద్ధిగాయిచ్చాడు. అటు వంటవ్వడు నువ్వు ఆవూళ్ళోనూ, మీవూళ్ళోనూ వుంటూకష్టపడి చదవడము—తరువాత ఎక్కడో నౌఖళి కుదురుకోవడము—ఏమంత ఖర్చుమొచ్చిందీ! వాయిగా, కలిగిన దానిని అనుభవిస్తూ, మాకళ్ళ యెదుటనే నువ్వు వుండడం నయంజనమని మీ పిన్న నేనూ ఆలోచించి, యిటువంటి యేర్పాటుచేశాము. ఇందు ముఖ్యంగా మీపిన్ని నే యొక్కవవట్టు.’

అని తండ్రిపెబుతూవుంటే, చలం ఒకవేడినిట్టూర్పును విడిచి— తిరిగి ఏ అడ్డు మాటనుచెప్పి తండ్రిగారికి ఆగ్రహమొస్తుందన్న తలంపుతో అతడప్పటికి మానమును వహించేవూరుకొన్నాడు అంతలో—

‘న్నానానికిపెట్టిన వేడినీళ్లు చల్లారిపోతూన్నాయి—’

అని సుందరమ్మ కేకపెయ్యడంతోనే—

‘వుళ్ళబ్బాయి! ముందుగా స్నానంచేసిరా!’

అని తండ్రికూడా కొడుకును పొచ్చరించడంతోనే, చలం కుస్తులు మార్చుకొని, స్నానాలగదిలో వెళ్లాడు.

ఒక కాగునిండా తొలపబడిన వేడినీళ్లు, కూర్చోవడానికోక పీట, చానివ్రక్కగా నల్లుబిళ్ళ— తుడుచుకోవడానికోక చాకింటి తువ్వలు—అన్న అమాధుగావుట్టి సుందరమ్మ, అదోముఖ్యమై అనే

రువలో నిలుచునివుంది. చలం ఆమె వయస్సు చూడకుండా స్నానం చెయ్యడానికి ఉపక్రమించాడు.

‘వీవుతోమేదా?’

అంటూ నుండరమ్మ దగ్గరిగా వచ్చింది.

‘బద్ధులేపిన్నీ! నేనే తోముకుంటా’ నన్నాడు. కాని నుండరమ్మ ఆమాటను వినిపించుకోకుండా, అతని చేతిలోని నబ్బుబిళ్ళను లాక్కుని అతని వీవు తోమడం ప్రారంభించింది.

‘బద్ధుపిన్నీ—నేను తోముకుంటానని చెప్పడం లేదూ!’

అని అతడు తిరిగి అన్నాడు.

‘ఏం’ నేను తోముతే తప్పా?’

‘అసవసర మంటున్నాను.’

‘చలం! నీవియోగాన్ని భరించలేక పోయాను. నవ్వు, న్నెం తగా తృణీక రించినా, నీయించుండే మక్కువనాకు తరగడంలేదు. అందుచేతనే పట్టుపట్టి, మీనాన్నగారిచేత నీకు ఉత్తరం రాయించాను.’

‘పిన్నీ! చదువును మానిపించి, ఈవల్లెటిగ్రామంలో వుండ మనడం నాకు ఉపకారమా?’

‘ఉపకారమో—అపకారమో నాకు తెలియదు. నువ్వెప్పుడూ నాకళ్ళయెదుట—నాకు సంతోషాన్ని కలిగిస్తూ వుంటావని, యిలా చేశాను. ఆనాడు నవ్వునా ఆశను నిరాశచేసినప్పటికీ, నవ్వునా కోరి ను ఒకప్పుడయినా తీర్చకపోవని గంపెడాశతో వున్నాను—’

‘పిన్నీ! నువ్వీంకా ఆపాపపు తలంపులు విడిచిపెట్టెయ్య లేదన్న మాట—?’

‘నువ్వన్నమాత్రంచేత అది పాపమయిపోతుందా! నాయావ్వన
సొందర్యాలను విని మోగించుకొనేనిమిత్తం నేను ప్రయత్నం చెయ్యి
డంలో తప్పేముంది—! పాపమేముంది? వినియోగం లేనవ్వడు భగ
వంతుడు వాటిని నాకెందుకు ప్రసాదిస్తాడు? అందువల్ల నేను నాసొం
దర్యాన్నీ, నా యవ్వనాన్నీ వినియోగించుకొని, తనూలంగా ఆనం
దము ననుభవించవలసిందనే భగవంతుని ఆశయమయి వుంటుంది.
కనకచలం! నన్నింక దుఃఖపెట్టకు— నామాటవిను— నన్ను తరింప
చెయ్యి.’

‘చదువుకు స్వస్తి చెప్పించి, నన్నిక్కడకు రప్పించిం దిందు
కేసా పిన్నీ! ఈవిషయమునే నేను నాన్నగారితో చెబుతే, నాపని
యేమవుతుందో కొంచమయినా గ్రహించుకొన్నావా?’

‘నువ్వటివంటి నిర్దయుడవు గావు— నాన తెలుసు— చలం!
మూరుమాట చెప్పకు—’

అని ఆమె అతని గడ్డంపట్టుకొని బ్రతిమాలుతుండగా—

‘ఇంకా అబ్బాయి స్నానం కాలేదుటే—’

అని సావిత్రినొంపి రానున్న పంతుల కేకవెయ్యడంతోనే,
తోముతూవున్న నబ్బుబిళ్ళ నక్కడపడేసి, సుందరమ్మ లోపలకు
వెళ్ళిపోయింది. చా.ం ఒకనిట్టూర్పును విడిచి, ఆమె వెళ్ళిపోయిన
మార్గంవయిపు సూక్ష్మంగా చూశాడు.

‘ఆనందాయకమయిన విద్యాధిజీవితమును విడిచిపెట్టి, నేను
శిథిలి యీనరకకూపంలో పడ్డాను. ఈమెబుద్ధి వక్రించింది. ఎన్నివి
జ్ఞాన. హితోపదేశం చేసినా మోహోన్మత్తురాలయిన, ఆమెలెలకెక్క
లేదట. ఇక చెయ్యవలసిన కర్తవ్యమేమిటి?’

పోనీ యీ విషయము నేనాన్నగారికిచెప్పి, వారితోనే ఆమెకు
అర్థమవుతుంటే, అప్పుడే శ్రీబుద్ధి యేవిధంగా మాట

‘చలం నాశీలం భగం చెయ్యడానికి నన్ను నిర్బంధం చేస్తున్నాడు!’

అని ఆమోఘను అడ్డుతిప్పి, నాన్నిగాని చెప్పిందంటే, వారు వెంటనే ఆవిషయమును నమ్ముతారు. అప్పుడు నాన్నగానికీ నాకూ గల బాంధవ్యం తెగిపోతుంది. వానిప్పుడు ఆమె ఏమిచెప్పినా విశ్వసించే స్థితిలో వున్నారు.

అయ్యో! భగవంతుడా! ఇప్పుడు నేను చెయ్యవలసిన కర్తవ్యాన్ని బోధించి నాకు దానిజూపు. ఏమయినాసరే, యీపాపకార్యాన్ని ప్రతిఘటించే ఆత్మబలాన్ని నాకు పెరిగించు—

అని అతను నన్నానింతరం భగవాన్ శిష్యుని ప్రార్థనచేస్తాడు. ఇంతలో గుండెనప్పు తిరిగి అతడు ప్రార్థనచేయించి, తువాటతో తన పలాన్ని తుడవడానికి ప్రోత్సహిస్తుంది.

కాని, చలం ఆమెకా అవకాశము సీయ్యలేదు.

౯

రాత్రి పన్నెండు గంటలకు పైగానే చాటివుంటుంది. చలం అంతవరకూ వరహాలమ్మకు గురించి ఏమేమూ తలపోసుకొని, ఆనాటి క్రయాణం బడలికవల్ల అప్పుడే పడుకొని నిద్రనోయివాడు. రామన్న పంతులు కానాడు అయినానం మరింత యెక్కువగా వుండడం వల్ల, అతడు పింటిమీద స్వప్నహలేకుండా పడుకొని వున్నాడు.

కాని—

సుందరమ్మ హృదయంలో ఏమాత్రంకో భయంకరమయి, తుపాను చెలరేగి, ఆమెను అల్లకల్లోల పరుస్తూ వుంది.

‘ఓనాటికంటే ఓనాడు చలం నాకళ్ళకు సవమస్పృధమూర్తిలా గోచరిస్తున్నాడు. అతనిపొందును అనుభవించకండా వుండడమెలాగు? నిర్బంధంవల్ల నయినా అభాగ్యుని నేననుభవించాలి—లేనిపోతే, ఈనాహృదయం తేలికపడదు

ఇంతవరకూ అతను వరహాలమ్మమాట యెత్తలేదు. బహుశః అతడామె విషయమును మరచిపోయి వుంటాడు. తిరిగి యెప్పుడయినా ఆమె అతని కళ్ళబటిందంటే, అప్పుడతను నన్నై మఱియొక ఉదాసీనతను వహిస్తాడు

అతని అంగీకారమో, శ్రుణీకారమో యీరాత్రి తేలిపోవాలి! నాకోరికను నెరవేర్చునా దితను మితిలేని చిక్కలలు లోనో తాదని భయపెడతాను.

అప్పటికీ అతను అంగీకరించకపోతే—?

కంతానికి ఉరిపొనుకొని, అతని పాదాలచు సినే ప్రణామత్యాగం చేస్తావంటాను.

అనిఅంటూ లేచి

అతని మంచంమీదనే తానకూడా కూర్చుని సీడ్లలోవున్న అతని చెక్కులను, తనమ్మడ హస్తాలతో తాకించి ముదలుపెట్టింది. అక్షణంలోనే అతడు తృప్తిపడి లేచాడ. అక్కడి దీప వెలుగులో ఆమెముఖాన్ని చూశాడు. ఆరాడామె అతనికి అభయంరంగా కను నీస్తూవుంది.

‘బన్నీ—’ అని కంపించేకంతంతో ఒక పెద్దకేక వేశాడు.

ఆమె అతనినోటికి నివచేతి నడ్డంపెట్టి మెల్లిగా—

‘వలం! నాహృదయంతా పొన్న కొంచెం గమనించు, గుడివరకూ ములాగే నాపొంగును బోర్లచేసావు—నాఅళను నిరాశచేశావు. ఈ సారి అలా చెయ్యకు—’

అంటూ ఆమె తనచేక్కలను అనినీ చేక్కుల కానించబోగా, అతడామె ముఖాన్ని చేతులతో దూరంగా నెట్టేశాడు.

‘ఇదిగో! చల! యిదినికు మంచినిగాదు. అనవసరంగా నువ్వు అల్లరిపడకు—నన్నుల్లిరిపెట్టకు—లునుచెయ్యకు’

‘పిన్ని! నాన్నిగార్ని పిలవనా! తీక్షణం నువ్వు నాగదిలోనుంచి వెళ్ళిపోతావా?’

అని అతడు తీక్షణంగా అడిగేటప్పటికి ఆమె గుండెలు భయంతో వేగంగా కొట్టుకొన్నాయి. వెంటనే ఆమె ధైర్యమును తెచ్చుకొని

‘నాన్నగార్ని పిలుస్తావా! పిలు—ఈరోజుతో నువ్వో—నేనో సర్వన శనమైపోవాలి!’

అని అంటూవుంటే ఆమెకళ్ళెర్ర బడ్డడా అగడము రహస్యపాన్ని అతను చూడలేదు—

‘పిన్ని! పిన్ని!’ అన్నాడు.

‘నాన్నగార్ని పిలుస్తే భయమును కొన్నావా! పిలు—ఏం చేస్తానో!’

‘ఏంజేస్తావుపిన్ని!’ అని అతడు డగ్గుత్తికతో అడగా—

‘ఈమాత్రపు శ్రీబుద్ధిని నువ్వుహించుకోలేవు! తలకాడు నొప్పిగావుండని నీగదిలోకిపిలిచి, నాశీలాన్ని భంగపరుపజూచావనీ! అందుకు నేను అంగీకరించక పోవడంవల్ల, అల్లరిపెడుతున్నావనీ—చెబుతాను—పిలు మీనాన్నగార్ని పిలు.’

అని ఆమె వికటంగా నవ్వుడం మొదలుపెట్టింది.

అప్పుడామె అతనికొకభయంకర రాక్షసిలాగున కళ్ళకుగోచమయిందిగాని, శ్రీమూర్తిలాగున తనకగపవడంలేదు.

‘పిన్ని! పిన్ని! అయ్యో! అంత అందమయిన నీముఖం యిం లోనే యిలా వికృతంగా మారిపోయిందేమిటి! ననిక్కడ వుండలేను నన్ను బయటకు వెళ్ళిపోనియ్యి.’

అని నిద్దరపోతూవున్న తండ్రిని లేపాడు. ప్రక్క గదిలోనుంచి అతడు తండ్రిని లేపుతుండడమునుచూచి, నుందరమ్మ కంపించిపోయింది. అతడు తనదురంతాన్ని తండ్రితో చెప్పేస్తాడనే ఆమె భయపడింది.

ఇంతలో చలంయొక్క పిలుపుకు రామన్నవంతులు మేలు కొన్నాడు. తన చేరువలోనే ఒకచాప పరుచుకొని వున్న కొడుకుని చూచి ఆశ్చర్య పోయినాడు.

‘అడేమిరా అబ్బాయి! ఇక్కడికొచ్చి కిందవడుకొన్నా వెండుకూ!’

అని అడిగాడు.

‘ఏమీలేదునాన్నా! లోపల ఉక్కగావుంది. అందుకనియిక్కడి కొచ్చి పడుకొన్నాను.’

అనిచలం తండ్రికి చెప్పినసమాధానమునాలించి నుందరమ్మకు మనోనేగం కొంతతగ్గింది.

తిరిగి తండ్రికొడుకులు మాటలాడు కోవడము ఆమెనింది—

‘అయితే యిప్పుడు నన్నెందుకులేపావూ!’

‘అయ్యానం యెలావుందో అడుగుదామని పిలిచానునాన్నా ముందువుచ్చుకొంటున్నావా?’

‘ఏమండో! యేంలాకమో!’

‘తగ్గడంలేదూ!’

‘ఓరోజుగంటే ఓరోజు యెక్కువై పోయాంది.’

‘పోనీ ఏమదరాను లాంటి పట్నమయినా వెళ్ళి పెద్ద బాక్టర్ల వైద్య ముచేసుకొంటేనా—’

అని అతడు క్రమంగా, తనకు నుందరమ్మవల్ల భయంపోయే! తండ్రి నిద్దరలేలగొట్టేసి, మాటల్లోకి దింపాడు.

కొంతనేపు మాట్లాడతూ ఇద్దరు నిద్రపోయారు.

౧౦

చలం యివ్వడొక శ్రమంతుడయి ఖయిదీలాగున, గుమ్మం కదలడానికి వల్లగాదు— తమ కయిష్టులయినవారితో మాటలాడకూడ దని తండ్రిగారి ఆజ్ఞ. అతడు గతరాత్రి జరిగిన విషయమునుగురించి తనలో తాను తలపోసుకొంటూ, “చేప్పరీసావిట్లో కూర్చున్నాను.

‘శ్రీబుద్ధి యెంతకయినా తగును భర్తను కలిగివుండినీకూడా, పుత్రసమానుడయిన వానితో యీఅవినీతి కార్యానికి పూనుకొన్న యీమెను శిక్షించేవారు లేరీలోకంలో. ఆమె లోకానికి కన్నుగప్పి భర్తకు దోహదం తలపెట్టింది

నేను తనకు లొంగలేదన్న అక్కసుకొద్దీ గాచదువును మాని పించి యిక్కడక రప్పించింది. అన్నెము పున్నెము, యెరుగని వర హాలమ్మపై సత్తిట్టి, నేనామె ముఖమయినా చూసే యోగ్యత లేకుండా పోయింది ఇదంతా చేసింది పిన్నే— సంచేహంలేదు. నాన్న గారామెయొక్క దుశ్శీలమును తెలుసుకోలేక, పోయేరు.

నేను వ్యక్తిత్వమును కలిగివున్న మానవుడనై వుండినీ— ఈఅపచారాన్ని అరికట్టలేక, తండ్రిగారి యందుండే గౌరవంకొద్దీ నేనీ యింటి బానిసనై పోయాను.

నేను తన్నీవిధంగా మోసంచేసి, నిర్దాక్షిణ్యంగా, ఆమె కంటి యైనా నేను ఇన్నాళ్ళనుంచి కనుపించక పోయినందున కావరహాలు కృదయం ఎంతగా త్తోభిస్తూవుండోగదా! ఛీ! నాలాంటి కరినుడే ప్రపంచంలో వుండడు. ఆమె అహర్నిశాలు కష్టపడి, న్యాయంగా ట్టుకొన్న యింట్లో అడుగుపెట్టడానికయినా నాకు యోగ్యత లేక యింది.

నేనిక్కడనుంచి రాజమండ్రి వెళ్ళిపోయేడు, యొక్కడనుంచి చూచిందో - యెప్పుడు చూచిందో, పాప మామె నాబండి పెనకాల నురగలు గక్కుకొంటూ వరుగత్తుకొనివస్తే, క్షణమూగి, ఆమెతో మాటలాడే సావకాశమయినా లేకపోయింది నాకు, మా ప్రేమైక జీవుల నిద్దరనూ యీవిధంగా వేరుచేసినందుకు, తత్ఫలితాన్ని పిన్ని యెప్పుడనుభవిస్తుందో - నాన్నగారి కామెయొక్క దుశ్చీలము నెరుకపరచి, ఈకార్యాన్ని నేను ప్రతిఘటించాలి - కాని ధైర్యంలేదు -'

అని చలం తనలో తాను తలపోసుకొంటూవున్న సమయంలో ఆయింటి నొఖరు అప్పుడు అక్కడకు వరుగత్తుకొంటూవచ్చి -

‘బాబూ! బాబూ! మీరు! గ్రామంలోవుండిన్నీ కూడా యిటువంటి అధర్మకార్యాన్ని జరగనిస్తున్నారా! అన్నాడు.’

౧౧

‘ఏమిటివ్వుడా! యేమిటి? ఇంతఖంగారుతో వరుగత్తుకొచ్చా వెక్కడనుంచి?

అని చలం ఆదుర్దాగా అడిగాడు.

‘అవరహాలమ్మ, తండ్రి! లిసి ఆయిల్లు నెంతకష్టపడి కట్టుకొన్నానో మీకు తెలియనివిషయంగాదు - చాలికి తలదాచుకోవడానికాపవళకప్ప యింతేమీలేదు. ఆయిల్లిప్పుడు మీనాన్నగారు జప్తుచేయించి బిచ్చిస్తున్నారు.

పెంటలే చలం కంఠం నా వేనకొని నివళకొచ్చాడు

‘ఏమిటిచలం! యొక్కడికి ప్రయాణం? ఎమిరా వెధవా! అప్పు నిప్పులు మురిగిపోయిందనా. యింతఖంగారుతో వచ్చావు!’

బాకీవున్నప్పుడెవరయితేమాత్రం విడిచిపెడతారు! అంది సుందరమ్మ యివతలకొచ్చి.

‘వీన్నీ! యిదంతా నువ్వుచేసినకుట్ర!—నాకు తెలుసు! నీదు శ్శీలాన్ని తెలుసుకోలేక, నాన్నగారు నీమాయలోపడి, నువ్వాడించినట్లల్లా ఆడుతున్నారు. నువ్వు నన్నుచేసిన నిగ్గుంధము—నీపాపపు కోరికతీరక, కడుగొద్దీ చేస్తూన్నవసులు—యిప్పుడే నాన్నగారిలోచెప్పి నిన్నేం చేయిస్తానో చూడు! కులటా!

అని అతిడామె వారిస్తూన్నప్పటికీ లెక్కచెయ్యకుండా ఆమె సుదూరంగా తోసిపారేసి, వెళ్ళిపోయినాడు. అప్పున్నా, ఆనక తన నాఖరీవిషయం ఏమవుతుందో అనికూడా ఆలోచించకుండా, సంతోషంతో చలాన్ని అనసరించాడు.

వారిద్దరూ పరుగుమీదనేవెళ్ళి సరయ్యయిల్లు చేరుకొన్నారు. అప్పుడిక్కడ, పాతిక ముప్పయిమందిజనం గుమిగూడి వున్నారు. కోర్టుబంట్రోతులు—సరయ్య యింట్లోని, చెంబు ముంతి యివతలకు నాయంబట్టి పారేస్తున్నారు. వరహాలు చేతిలోవున్న ఒక ఫోటోను రామన్నపంతులు బలంగా లాగుతూవుంటే—

‘అరబ్బా! అయ్యా! పంతులుగారూ! ఇది నాఆస్తి, —నాదేవుడు—నావరం—యీఒక్క ఫోటోను మాత్రిమూ నాక, విడిచిపెట్టేయ్యండి ఇక నాకీదీ జీవనం—’

అనిఆమె ఆఫోటోను లాగుతూవున్న పంతులుగారి కీయకుండా దానిని తినవ్వడయానికి హత్తుకొని, గోలు, గోలున యేడుస్తూ పాధీస్తూవుంటే—

‘వీ! పాడుముండా! నాగోడుకు ఫోటోమీద నీకీమధికారముందీ! మాసుందరమ్మ చెప్పినదంతా యదార్థమేనని నాకీప్పుడు తెలిసింది—విడు—మాచలంఫోటోను తీయడం విడిచిపెట్టు—ఊండదానీ!

పంచేలేకుండా పోతూవుంటే, ఈఫోటో ముక్కుకోసం యెడుస్తా వెండుకూ?

అని రామన్నపంతులు తిరిగి ఆమెచేతుల్లోని చలంఫోటోను బలంగా లాగుతూన్న సమయంలో, చలం అక్కడినుంచి తొనగొని వచ్చి, జరుగుతూవున్న విషయమును వెంటనే గ్రహించాడు. అప్పటికి యిల్లా జప్తుచెయ్యడం పూర్తి అయింది. సరయ్య, కూతురు, కట్టుగుడ్డలతో యివతల నిలుచున్నారు. రామన్నపంతులు వ హామ్యు చేతుల్లోవున్నా ఫోటోనుగుంచి యింకావేచీ పడుతున్నాడు.

భగవంతుడిలాగ, ఆక్షణంలో అక్కడ అవతరించిన చలాన్ని చూడగానే, పరహాలమ్మకు పోయిన ప్రాణాలు తిరిగి లెవచ్చాయి. ఆమె వెంటనే రామన్నపంతులు పాదాలమీదనుంచిలేచి చలం పాదాలమీదపడి గట్టిగా పట్టుకొని—

‘రక్షించండి—మీరే యిప్పుడునన్ను రక్షించాలి—’

అని యెడుస్తూవుంటే, చలం తిరిగి తిరిగి పువ్వింజబోయే వెడకన్నీటి ప్రవాహాన్ని ఆపుకొన్నాడు.

‘చలం! ఆముండను ముట్టుకోకు. అసలు నువ్వొచ్చిడిక్కడి కెందు కొచ్చావు! గుమ్మం కదలడానికి వల్లగాదని చెప్పావుగా!’

అని రామన్నపంతులుగారు తీక్షణంగా అంటే చలం ఉద్రేకాన్ని ఆపుకోలేక పోయాడు.

‘నాన్నగారూ! కులటలయిన అపిన్న సూటలువని మీ కొడుకునని అయినా ఆలోచించకుండా, మీ సేతకాలమ్మా నక్కొక బొససగా చేశారు. చివరకు ఈనిరుపేదల కుటీరాన్ని కూడా వశంచేసుకొని, ఏం పట్టుకుపోదామని!’

నేను అసత్యమాడేవాణ్ణి గానని మీరు నమ్మకముంటే—భగవంతుడి ఫోటోగా చటుతున్నాన—వినండి—

మీరింతకాలంనుంచీ, భార్యలనీ—మహా పతివ్రతలనీ అనుకొంటూవున్న పిన్ని కులట—నీచురాలు—నేను క్రిందటిసారి కలవలకు యింటికివచ్చింది మొదలుకొని, ఈనాటివరకూ, తన కామవాంఛను తీర్చవలసిందని, నన్నెన్నివిధాల నిర్భంధం చేస్తూవుండో మీకు తెలియదు—

ఈవిషయమును వెంటనే మీతో చెబుతే సంసారానికి ఎచ్చిత్తి కలుగుతుందని ఆలోచించి, ఈవిషయాన్ని యింతవరకూ కూడా మనసులోనే వుంచుకొన్నాను కాని, మీరామెయెందుండే తీవ్రోద్దీ—నన్ను పాడుకేసిందే చాలక, ఈచిరువేదల్నికూడా, హింసలు పెడుతున్నారుగాబట్టి యింఠికూ కారకురాలయిన పిన్నియొక్క అత్యాచారాన్ని మనసులోయిక వుంచుకోలేక పోయాను.

ఆమె నాయందుండే మోహమును విడిచిపెట్టలేక—చదువును మానిపించి, తనయింటి కుక్కలాగున, కట్టిపెట్టింది. గతరాత్రికి రాత్రి మీరాయానంతో బాధపడుతున్నారని అయినా ఆలోచించకుండా, నేనుపడుకొన్న గదిలోకొచ్చి, సిగ్గువిడిచి, నన్ను నిర్భంధంచేసిఅయినా, తన తుచ్ఛపువాంఛను తీర్చుకోవాలని చూచింది, నేనప్పుడు సాహసంతో ఆమెబారినుంచి తప్పించుకొని మీరున్న దగ్గరికొచ్చి చాపమీద పడుకొన్నాను.

ఆతరవాత మీరు తిరిగి పిన్ని వున్న గదిలోనికి వెళ్ళాను—జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి. నేనుపడుకొనే గదిలో ఆమె వుండడమునుచూచి మీ రాశ్చర్యపోయారు.

‘కడుపులో పోటురాగా, యూకలిప్సన్ ఆయిలుకోసం యిక్కడకొచ్చి, పడిపోయాను.’

అని ఆరంభలాడి పలికిన బొంకును మీరునమ్మారు. మీరు నాపలుకులులను విశ్వసించినా, విశ్వసించకపోయినా నాకు విచారం లేదు—కాని, నావల్ల వంశానికి అంకితి నస్తుందని భయపడిన మీరు

మీయిల్లాలిమూలంగా మాత్రం అటువంటి అపఖ్యాతిరాకుండా కాపాడుకోండి. యిక నేనుమాత్రం ఆగుమ్మం తోక్కను—ఆమెముఖించూడను. పేమయిక మూర్తి అయిన ఈవరహాలతో—నాయచాచును సారంపోతాను. తిండి లేకపోతే, మలమలమాడి, ఆమెతోనే చచ్చిపోతాను—”

అని తీవ్రంగా చెబుతూన్న కొడుకుమాటల నాలకించిన రామన్నపంతులు తెల్లబోయి, శిలాపత్రిక అయిపోయినాడు. అతని నోటం ట ఒక్కమాటఅయినా రాలేదు. అక్కడివారందరూ మరింత ఆశ్చర్యపోయినారు—పుట్టిన తరవాత చలం ఎన్నడూ అనల్యమును పలుకలేదని, రామన్నపంతు లేరుగును దానికితోడు, సుందరమ్మ గతరాత్రి చేసిన కార్యము—చెప్పినమాటలు అతనికి జ్ఞాపకమున్నాయి. అయినప్పటికీ అతని కామెయందు పూరాగా అవిశ్వాసం కలుగలేక పోయింది కొడుకు వరహాలమ్మ విషయంలో గనపరస్తూన్న ప్రేమచుమాత్రముతడు నహించుకోలేక పోయినాడు—

“చలం! నువ్వీమాట లెవ్వరితోచెబున్నావో బాగా గ్రహించుకో—నువ్వు చెప్పినట్లుగానే చేసిననాడు సర్వవిధాలా భష్టుడవై పోతావు—దుర్మార్గంగా యింటికికొడు—”

అని అతడు చలాన్ని గద్దించాడు.

‘మీరిక భయపెట్టి లాభంలేదు—నేనిక బ్రహ్మణ్యముపోయినా, మరేమయిపోయినా విచారించను—వరహాలు నన్ను నమ్మిన పేమయిక మూర్తి నేనామెను దోచాంచేస్తే భగవంతుడు మెచ్చడు. వరహాలూ—వరయ్య! వదండి—మనమిక యిచ్చాజేవులం—ఈసామాజికతలోని ఏపనిబలక క్రికాడా మనలను వేరుచెయ్యలేదు—’

అని చలం వరహాలమ్మను నొకచేత్తోనూ, వృద్ధుడైన వరయ్యతోనూ చలాని, అక్కడోచుచును తొలగించుకొని. ముగిసా

వెళ్ళిపోయినాడు అక్కడివారందరూ సోద్యం చూస్తున్నారే గాని ఒక్కరూ, కిక్కురూ మనలేదు. రామన్న పంతులు, కొడుకు వరహాలమ్మ తో ఉన్నట్లుకై వెళ్ళిపోతూవుంటే గుడ్లు విడిచిపెట్టి చూడడంకంటే యింకేమీ చెయ్యలేని పోయినాడు.

వారు కంటిగురించేనడకూ మాత్రం చూశాడు. అనంతరం చలం, వరహాలమ్మతోనూ, చెయ్యూ చెయ్యూ కలుపుకొని, పొలాలు—పంటకాలునలు—ముటుక గుట్టలు—అన్ని చాటి అదృశ్యమైపోయినాడు—రామన్న పంతులింకా ఆడెనకే సిద్ధిచాడిలాగున చూస్తుండగా—యింతలో ఒకవ్యక్తి పరుగు పరుగువచ్చి—

‘బాబయ్యా! బాబయ్యా! మనయింటికి నిప్పంటుకొంది—రండి. రండి—’

అని హెచ్చరించాడు రామన్న పంతులుతోపాటు, అక్కడున్న జనమందరూకూనా, ఆ యింటివయ్య పరుగులెత్తారు. పెళ్ళా పెళ్ళా రృటులతో రామన్న పంతులుగారి రెండుమండు చాల పెద్దలోగిలి, అప్పటికప్పుడే చాలవరకూ వరకు రామప్రీతి అయిపోయింది.

అందరూ కావిళ్ళతో సీఠ్య— తట్టలతో యినుకపోసి, ఆకాశాన్నంటే మంటలను కొంతనేపటికి చల్లార్చగలిగారు.

‘నుండరమ్మ— ఏదీ, యెక్కడా కనపించలేదే— ఆమంటల్లో పడి కాలిపోయిందో యేమో, చూడండి— చూడండి—’

అని తొందరపడుతూ, రామన్న పంతులు, అతనితో మరో వందమంది జనము— కాలి— చల్లారిన ఆయింటిలోకి వెళ్ళి, నాలుగు వయ్యపులా పరీక్షించిచూడగా, అతడు ఊహించిన విషయం అక్కడైతే జరిగింది. ఆ తాపంతో యింకా కిరసనాయిలుకంపు కొడుతూనే వుంది ఒక మూల నుండరమ్మ శవం యింకా కాలుతూనేవుంది— దానిని చల్లార్చి పరీక్ష చేసినవారు—

శ్రీ బుద్ధి

‘ఈమె వొంటినిండా కిరసనాయిలుగుడ్డలు చుట్టుకొని, స్వయముగా తనకు తానే, నిష్పంటించుకొని, పాత్రాలు కాల్చుకుంది— ఎంతమొండి చాపూ!’ అన్నారు.

రామన్న పంతులుకీ ప్రపంచమంతా అంధకారమయంగానూ, నగంవరకూ కాలివున్న సుందరమ్మ కళేబర ముకభయంకర కాళి రూపంలాగనూ, గోచరమయింది—అతడు చూడలేక, కళ్ళు మూసుకొని— “శ్రీబుద్ధి” అని, నిలుచున్నచోటలోనే కూలబడ్డాడు!

స మా వ్తం.



నరస్వతి బుక్ డిపో వారి స్వంతప్రచురణములు.

భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారిచే

రచియింపబడిన హాస్య గ్రంథములు.

- | | |
|---------------------|----------------------|
| 1. అప్పుడు | 6. నిజం |
| 2. ఇప్పుడు | 7. గునగున పెల్లి |
| 3. మాటవరస | 8. అన్నీతగాచాతే |
| 4. కాలక్షేపము 1 భా॥ | 9. మనతెనుగు |
| 5. అవును | 10. కాలక్షేపము 2 భా॥ |

పై పది ఒక్కొక్కటి అర్థరూపాయి మాత్రమే.

శ్రీకృష్ణపేటి వేంకటేశ్వరరావుగారిచే

రచియింపబడిన క్రొత్త నవలలు.

- | | |
|----------------|----------------|
| 1. భోగంకల్లు | 5. పూలరంగడు |
| 2. పచ్చిపొక్కి | 6. అవివాహిత |
| 3. అల్లం | 7. ముద్దులమగడు |
| 4. ప్రేమకాహిని | |

ఒక్కొక్కటి నాలుగు అణాలు మాత్రమే.

నల్లయ్యపాడు — నరస్వతి బుక్ డిపో, బెజనూరు.

[బాంబి: రాజమృడి